

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

4'üncü Toplantı
23 Ekim 2025 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, bugün 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sunumunun yapılacağına, bütçe görüşme sürecine ve bütçe dokümanlarına ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, 2026 bütçesini Cumhurbaşkanının sunmasını beklediklerine, kesin hesap komisyonunun olması gerektiğine, bütçe rakamlarına ve Komisyonun çalışma ortamına ilişkin açıklaması

2.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, bütçeyle ilgili dokümanların dağıtımına ilişkin açıklaması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri

V.- KARARLAR

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde uygulanacak usul ve esaslara ilişkin karar

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

-----0-----

4'üncü Toplantı
23 Ekim 2025 Perşembe

-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 14.35'te açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş, bugün 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sunumunun yapılacağına, bütçe görüşme sürecine ve bütçe dokümanlarına ilişkin açıklama yaptı.

Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, 2026 bütçesini Cumhurbaşkanının sunmasını beklediklerine, kesin hesap komisyonunun olması gerektiğine, bütçe rakamlarına ve Komisyonun çalışma ortamına, Samsun Milletvekili Erhan Usta, bütçeyle ilgili dokümanların dağıtımına, ilişkin açıklama yaptı.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz tarafından, 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) hakkında sunum yapılarak kanun tekliflerinin görüşmelerine başlandı.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi ile Sayıştay Raporlarının Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmeleri usulüne ilişkin olarak;

1) Komisyonunda konuşma sürelerinin bütçenin geneli üzerindeki görüşmelerde siyasi parti grupları adına konuşmalar için yirmi dakika, Komisyon üyeleri için yirmi dakika, üye olmayan milletvekilleri için beş dakika; kamu idarelerinin bütçeleri üzerindeki görüşmelerde ise siyasi parti grupları adına konuşmalar için siyasi parti grupları adına konuşmalar için yirmi dakika, Komisyon üyeleri için on dakika, üye olmayan milletvekilleri için beş dakika şeklinde belirlenmesi; siyasi parti grupları adına konuşmaların en fazla 2 milletvekili tarafından kullanılabilmesi,

2) Öngörülen konuşma süresine bağlı kalınması, grup adına konuşmalar hariç toplantıda bulunan Komisyon üyelerinin konuşma süresinin yarısının Komisyon üyesi olmayan milletvekiline aktarılabilmesi ve bu süre aktarımının 3'üncü maddedeki kontenjanı aşmamak kaydıyla bir birleşimde Komisyon üyesi olmayan en fazla 3 milletvekiliyle paylaşılabilmesi; bu kapsamda, Komisyon üyesi olmayan milletvekilinin yalnızca Komisyonun 1 üyesinin süresini kullanabilmesi, Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin kendilerine tanınan konuşma sürelerinin uzatılmaması,

3) Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz talepleriyle ilgili olarak her bir siyasi parti grubunun Komisyonunda sahip olduğu üye sayısının en fazla 2 katı kadar üye olmayan milletvekiline söz verilebilmesi, grubu bulunmayan her siyasi parti için 2 milletvekilinin söz talebinin karşılanması; söz kaydının müzakerelerin başlamasını takiben iki saat içinde, kendi siyasi parti gruplarıyla istişare ederek Komisyon sözcüleri aracılığıyla Komisyon Başkanlık Divanına bildirilmesi, bu süreden sonra yapılacak başvuruları dikkate alınmaması,

4) Sayın Bakanların bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarına ilişkin sunuş konuşmalarına otuz dakika, sorulara verecekleri cevapların otuz dakika olarak belirlenmesi,

5) Söz ve soru sırasında Komisyon üyelerine öncelik verilmesi,

6) Soru sorma süresinin Komisyon üyeleri için on dakika, üye olmayan milletvekili için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakika şeklinde belirlenmesi,

7) 2026 yılı merkezi yönetim bütçe görüşmeleri sırasında ihtiyaç duyulabilecek teknik düzeltmelere ilişkin olarak bütçe ve kesin hesap raporu ve eklerinde Komisyon Başkanlık Divanına redaksiyon yetkisi verilmesi,

8) Gerekli hâllerde ivediliği olan kanun tekliflerinin Komisyon gündemine alınıp müzakere edilebilmesi,

9) Görüşmelerde görüntü alınmasına ilişkin hususla alakalı olarak Plan ve Bütçe Komisyonunda uygulanmakta olan teamülün devam ettirilmesi,

10) Müzakere programında meydana gelebilecek yer değişiklikleri konusunda Başkanlık Divanına yetki verilmesi, Kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 17.18'de toplantıya son verildi.

23 Ekim 2025 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.35
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)
----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız, Değerli Bakan Yardımcılarımız, Strateji ve Bütçe Başkanımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın çok kıymetli bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın değerli temsilcileri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 4'üncü Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, bugün 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin sunumunun yapılacağına, bütçe görüşme sürecine ve bütçe dokümanlarına ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde (1/280) esas numaralı 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile (1/279) esas numaralı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin Cumhurbaşkanı Yardımcımız tarafından Komisyonumuza sunumu yapılacaktır.

Sayın milletvekilleri, müsaadenizle, Komisyonumuzda bir aydan fazla bir süre yoğun bir mesai gerçekleştireceğimiz bütçe görüşme sürecine kısaca değinmek istiyorum.

2026 yılı bütçe süreci, bugün bütçe ve kesin hesap kanunu tekliflerinin Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz tarafından Komisyona sunumuyla başlıyor. Bütçe sunumundan sonra vereceğimiz bir haftalık aranın ardından 30 Ekim Perşembe günü Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin geneli ile Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeleri gerçekleştireceğiz. Devamında, ilan ettiğimiz bütçe görüşme takviminde yer alan kamu idarelerimizin sırasıyla bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarını görüşmeye devam edeceğiz. Takvimde, önceki yıllarda olduğu gibi, yine her gün bir bakanlık ve bağlı ilgili, ilişkili kurumlar olacak şekilde bütçe görüşmelerini 28 Kasım Cuma günü tamamlamayı planlıyoruz.

Bütçe dokümanlarına ilişkin olarak da bazı bilgileri sizlerle paylaşmak istiyorum. Bütçe müzakere sürecinde merkezî yönetim kapsamında Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığının yanı sıra 17 bakanlığın, toplamda ise 228 kamu idaresine ait bütçe, 227 kamu idaresine ait kesin hesap ile 4'ü genel denetim raporu olmak üzere toplam 222 Sayıştay raporunu ele alacağız. Bu süreçte, ilgili bütçe dokümanlarını ve Sayıştay raporlarını dijital ortamda ve basılı olarak tüm üyelerimizin makamlarına dağıttık. Gündemdeki bütçesi görüşülecek kamu idarelerinin bütçe dokümanlarını da sizlere yine dijital ortamda en az üç gün önceden dağıtmaya devam edeceğiz. Bugün yapılacak sunumun sonunda da bütçenin, bütçe sürecinin Komisyondaki görüşme usulü hakkında bazı kararlar alacağız.

Ben, şimdiden 2026 yılı görüşmelerinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Bürokrat arkadaşlar kendilerini eğer tanıtırlarsa geçmeden...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Efendim, Sayın Ağbaba?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, bir usul tartışması açmak istiyorum müsaade ederseniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bürokrat arkadaşları bir tanıyalım, sonra sizi dinleyeyim.

Buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ağbaba, nedir mesele?

Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sizin usulünüzle ilgili Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Aslında geçen dönemlerdeki aynı usulümü sürdürüyorum, bir değişiklik mi gördünüz usulümde?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ben değiştim belki Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, siz değiştiniz, onu görüyorum da...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sözümüz değişti efendim yani...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; bugün bütçenin sunumu var, Sayın Ağbaba, usulümle alakalı tartışma açmak istiyor ve bunu karara bağlamak istiyorum.

Sayın Ağbaba, size üç dakika süre veriyorum.

Buyurun lütfen, usulümle alakalı değerlendirmelerinizi yapın.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, 2026 bütçesini Cumhurbaşkanının sunmasını beklediklerine, kesin hesap komisyonunun olması gerektiğine, bütçe rakamlarına ve Komisyonun çalışma ortamına ilişkin açıklaması

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, üç dakikayı biraz aşar.

Öncelikle, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, değerli bürokratlar; bütçenizin hayırlı olmasını sözlerimin başında ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, 2017'de değişen rejimle birlikte, bizim "ucube" diye kastettiğimiz rejimle beraber birçok şey de değişti. Bütçe Meclise Başbakan ve bütün bakanların, Bakanlar Kurulunun imzasıyla gelirken, bütçeyi Maliye Bakanı sunarken ve başbakanlar gelip o bütçeyi Genel Kurulda tartışırken artık bunu yaşayamıyoruz. Bugün, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, altında imzasının olmadığı bir bütçeyi bizlere sunacak. Hatırlayın, geçmiş dönemde, İsmet İnönü, Adnan Menderes, Süleyman Demirel, Bülent Ecevit, Turgut Özal, Necmettin Erbakan, Sayın Recep Tayyip Erdoğan Genel Kurula geldiğinde bir demokrasi şöleni, bir demokrasi tartışması olurdu ve millet bunu çok ilgililiyle izlerdi ancak bu ucube sistemde artık bunu yaşayamıyoruz. Tabii, geçmişte maliye bakanları sunardı, Genel Kurulda bütçeyi Sayın Cumhurbaşkanının teklifin tek imza sahibi olarak sunmasını bekliyoruz.

Ayrıca, burada sadece 2026 yılı bütçesini görüşmüyoruz, 2024 yılı kesin hesabını da aynı usulle görüşüyoruz ancak hiçbir zaman Plan ve Bütçe Komisyonunda, bu çalışma sisteminde kesin hesap teklifleri gerektiği gibi görüşülüp tartışılmıyor, buna da zaman kalmıyor. O yüzden, bizim parti olarak bir önerimiz var, yıllardır söylüyoruz, diyoruz ki: Plan ve Bütçe Komisyonu ile kesin hesap komisyonu ayrılmalı ve kesin hesap komisyonunun başkanı muhalefetten olsun istiyoruz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu bütçeyi tanımlayacak olursak faizin bütçeye, vatandaşın faturası anlamı çıkıyor. Geçen yıldan bu yana çok şey değişti, Türkiye değişti ama bir şey değişmedi: Bu Hükümetin bütçeye bakışı değişmedi. Sanayi can çekiyor, tarım nefes alamıyor, istihdam dibe vurmuş ama bu bütçeye baktığımızda sanki ülke refah içinde yaşıyor gibi bir hava var. Ben, geçtiğimiz hafta Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımızı dinledim; Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı bizim de hemşehrimiz, kendisi çok iyi bir insan, onu söylemek istiyorum ancak değerli arkadaşlar, artık ülke yönetilemiyor, bakın, ülke, devlet yönetilemiyor. Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısını dinlerken sanki başka bir ülkenin bütçesini sunar gibi hissettim kendimi ama müsaade ederlerse, gerçekleri görmek isterlerse Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, sayın bürokratlar, örneğin, hemen yanı başımızdaki Dikmen pazarına gidebiliriz, fakir fukara insanları görebiliriz.

Yaşamın her alanında bir devlet krizi var diyoruz; ahlaki anlamda, ekonomik anlamda, siyasal anlamda maalesef bir devlet krizi var. Değerli arkadaşlar, hepinizin çocuğu var, belli yaştan sonra, belli saatten sonra çocuklarınızı sokağa bırakabiliyor musunuz ya da çocuğunuzla ilgili "Yarın başına ne iş gelebilir?" diye düşünüyor musunuz? Örneğin "Yarın çocuğum Türkiye'de çok yaygın olan bu sanal kumara teslim olabilir." gibi bir kuşkunuz var mı ya da Allah korusun, "Çocuklarımız uyuşturucuya yönelir." gibi bir kuşkunuz var mı?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, şöyle yapalım, ilave iki dakika daha vereceğim, lütfen tamamlayın.

Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yani dolayısıyla bir devlet krizinin içerisindeyiz hem ahlaki anlamda hem ekonomik anlamda hem siyasal anlamda.

Değerli arkadaşlar, ekonomik tedbirlerle belki ekonomi düzeltilebilir ama maalesef ahlaki de bir çöküntü içerisinde yaşadığımızı belirtmek istiyorum.

Bakın, biraz önce söyledim sözlerimin başında, faize anlamlı bir bütçe ayrılmış durumda. 2026 yılı bütçesinin açığı 2 trilyon 712 milyar, faiz dışı gelir sadece 29 milyar; bir taraftan dağ gibi faiz yükü, diğer yandan çay kaşığından az gelir. Bütçenin millî gelire oranı yüzde 3-3,5 ama mesele bu oran değil, bu açık kimlerin cebinden kapanıyor, kimlerin cebine akıyor, bunu konuşmak lazım.

Bakın, sadece faiz ödemeleri 2 trilyon 741 milyar lira. Faiz ödemeleri tarımsal desteğin tam 16 katı. Yanlış duymadınız, bir yandan çiftçiye 167 milyar, diğer yandan bankalara, faizcilere 2 trilyon 741 milyar bütçe. 86 milyonluk nüfusun her vatandaşının üstündeki faiz yükü 31 bin TL. Gelecek sene her saat için 312 milyon TL faiz ödeyeceğiz. Devlet artık üretime değil, faize çalışıyor. Devlet artık tarıma değil, faize çalışıyor.

Şimdi bir şeyi de söylemek istiyorum: On yıllık tahvilde yüzde 40 faizle borçlanılıyor. Demek ki siz enflasyonun düşeceğine inanmıyorsunuz.

Bakın, bir bebekle geldik. Geçtiğimiz yıl bu bebeğin -Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız geldiği zaman- 108 bin lira borcu vardı, şu an 151 bin TL borcu var. Peki, gelir tarafında ne var? 13 trilyon 783 milyarlık vergi gelirinin yüzde 62'si dolaylı vergilerden. Ne demek dolaylı vergi? Fabrika sahibi de aynı vergiyi ödüyor, kapısında bekleyen bekçi de aynı vergiyi ödemeye devam ediyor.

Bir diğer şey, arkadaşlar, bakın, bu ülkede, dedik ya, ahlaki kriz var, ekonomik kriz var, sosyal kriz var, bir de hukuk krizi var. Maalesef hukukun, adaletin olmadığı bir memleketi yaşıyoruz. Size oy verenlerin de tamamına yakını "Yargıya güven yok." diyor. İstanbul'da ayrı yargı var, Ankara'da ayrı yargı var, İzmir'de ayrı yargı var. (AK PARTİ sıralarından laf atmalar, gürültüler)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, şimdi sizin gördüğünüzü ben de görüyorum.

Şimdi, ben sizin adınıza söyleyeyim Sayın Ağbaba'ya: Şimdi, Sayın Ağbaba, siz benim usulümle alakalı konuşacaktınız, siz bütçeyi konuşuyorsunuz ya. Benim usulümle alakalı, mesela yönetim anlayışımı...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, onu da söyleyeyim.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) - Bağlamasına izin verin ama Sayın Başkanım, bağlamasına izin verin. (AK PARTİ sıralarından laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bağlayamadı bir türlü arkadaşlar. Nasıl bağlayacak? Yani bir türlü bağlayamadı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Onu da söyleyeceğim Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, benim usulümü de söyleyin. Geldiniz hemen Sayın Cumhurbaşkan Yardımcı Cevdet Yılmaz'ı eleştiriyorsunuz yani beni eleştirecektiniz siz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, hemen bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, bekliyorum.

Bir dakika veriyorum, bir daha uzatmayacağım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şimdi, Türkiye bir hukuk kriziyle karşı karşıya.

Bakın, değerli arkadaşlar, 15,5 milyon insanın oyuyla seçilmiş birisi cezaevine atıldı. Sizin Cumhurbaşkanınız Belediye Başkanlığı döneminde yargılandı ama bir gün polis almadı, bir gün gitti...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Konu aynı mı?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, bir dakika...

Yargıtay onayladıktan sonra gitti, cezaevine girdi. Biz herkes yargılansın ama tutuksuz yargılanmasını savunuyoruz.

Değerli arkadaşlar, bir Ekrem İmamoğlu'nun, bir İstanbul operasyonunun memlekete bedeli 150 milyar dolar. Bakın, bu ülke yoksullaşıyor, bu ülkede maalesef kaynaklarımız çarçur ediliyor. Türkiye'de eğer yargı bağımsızlığına inanıyorsanız el kaldırın.

Bakın, İstanbul'da iddianame hazırlanmıyor bir yıldan beri, İzmir'de bir haftada hazırlanıyor, Ankara'da bir haftada hazırlanıyor. Maalesef, yargı artık bir İstanbul dukası dediğimiz İstanbul cumhuriyetine dönüşmüş durumda, yargı bağımsız değil.

Son olarak, Değerli Başkanım, sizin de usulünüzle ilgili birkaç şeyi söylemek istiyorum. Bakın, buraya Sayın Bakanlar geliyor, sunum...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Değerli arkadaşlar, canlı yayın yapılmasına izin vermiyorsunuz, haber kanallarının burada durmasına izin vermiyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, ben usulümü...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir de son olarak bir şey söyleyeyim... (AK PARTİ sıralarından laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

VELİ AĞBABA (Malatya) - AK PARTİ Grubunun da hakkını savunmak istiyorum Değerli Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, teşekkür ediyorum. Onlar kendi hakkını savunsun, boş ver, savunur onlar.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Korkuyorlar. (AK PARTİ sıralarından laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Onlar kendilerini savunsun, siz bırakın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yahu dün, Sayın Bakan Yardımcısı da buradaydı Hatipoğlu; ya, bir buçuğa kadar torba yasa konuştuk. Ne zaman geldi, nasıl oldu, bilmiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, teklif sahibi, verenler var.

Sayın Ağbaba, süre doldu.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yine, insan haklarına aykırı bir çalışma metodunuz var; size söylüyorum, hem AK PARTİ'ye hem MHP'ye hem bütün, İYİ Parti, DEM Grubuna da insan haklarına aykırı bir çalışma stiliniz var. Bu stilin biraz insan haklarına uyması lazım Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, siz uzattınız işi, benlik bir şey yoktu, ben müzakereye açtım, siz uzattınız işi.

Teşekkür ediyorum değerli arkadaşlar.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Zamanı bile yönetemiyorsunuz, zamanlamayı bile yönetemiyorsunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Arkadaşlar, bakın, sabah onda giriyoruz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Aynı şeyleri hep konuşuyorsun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu bir günde olmuyor, sabah onda gidiyoruz, gece on ikide çıkıyoruz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yeni bir şey konuş.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Kırkpınar, bak sen konuşamıyorsun, Orhan Yegin'in de hukukunu ben savunuyorum, benim görevim, CHP varsa herkes için var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Evet, değerli arkadaşlar...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye değerli milletvekilleri...

Değerli söz alacak olan arkadaşlar, şimdi Sayın Usta basmış.

Şimdi, hani "usulle alakalı" diyor, usul yok.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, bu usul değil mi, ne bu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, altı dakikanın tamamı bütçe, daha bütçe de sunulmadı. Yani şimdi başta bir usulü belirleyelim de ben de ona göre kendimi ayarlayayım. Lütfen söz alacaklar benim usulümle alakalı konuşsun değerli arkadaşlar.

Sayın Usta, buyurun.

Üç dakika veriyorum.

2.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, bütçeyle ilgili dokümanların dağıtımına ilişkin açıklaması

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli bürokratlar; hepiniz hoş geldiniz. Hazırnu saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bütçeye ve ekonominin geneline ilişkin değerlendirmelerimizi 30 Ekimden itibaren yapacağız. Ben o kısma girmeyeceğim. Şimdi, mesela bugün siz sunum yapacaksınız, ara vereceğiz, değil mi? Bu aranın anlamı ne? Aslında bizim çalışmamız için, sizin verdiğiniz dokümanlar çerçevesinde çalışmamız için milletvekillerine bir süre veriliyor.

Şimdi, peki, çalışmamız için bize yeterli kadar doküman verildi mi? Şimdi, şu şeyler, 2026 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi, efendim, geçen yılın kesin hesabı, bütçe gerekçesi, bunlar var. Bunlar bütçeye ilişkin dokümanlar, güzel. Geçmişten beri yapılan şey bu. Geçen yıl da gündeme getirdim fakat niyeyseniz direniyorsunuz, bunu anlamak mümkün değil.

"Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar" kitabı: Bu kitabı niye yayınlamıyorsunuz? Bu kitap niye bize dağıtılmıyor? Şimdi, arkadaşlar, tabii, bu kitabın detayını herkesin aynı şekilde bilmesini beklemiyoruz elbette ama bu kitap -şimdi, mesela, önümde bir

örneği var- bütçenin dışında. Şimdi, biz burada sadece bütçeyi konuşmuyoruz, makroekonomiyi konuşuyoruz, ekonominin genel dengesini konuşuyoruz. Bütçenin dışında da bir ekonominin dengesi var. Yani hem bütçenin dışında kalan diğer kamu kuruluşları var ama onun dışında şu kitapta yapılan şey: Ekonominin tamamının bir dengesi oluşturuluyor, dış ticaret kısmı, ödemeler dengesi, mali piyasalar, diğer iş gücü piyasası; hepsine ilişkin doküman var. Şimdi, bizim elimizde... Bununla ilgili siz bize bir tane bilgi vermiyorsunuz. Ne çalışacağız? Yani 30 Ekimde geldiğinizde sizinle konuşacağımız şeylerin bir kısmı eksik kalıyor. Bunda niye inat ediliyor, bilmiyorum. Ya, bu Devlet Planlama Teşkilatı mirasını reddediyor olabilirsiniz. Onu bilmiyorum, reddediyor musunuz, etmiyor musunuz? Çünkü Naci Ağbal reddediyordu, ilk Strateji Başkanı. Ama bu ülkenin bir geleneği var. Yani elli yıl önce bile dağıtılan ve zamanında dağıtılan... 17 Ekim, en son 17 Ekime kadar bütçenin verilmesi anayasal bir zorunluluk, siz bu yıl 16 Ekimde verdiniz, gayet güzel ama 16 Ekimde, bütçenin Meclise verildiği gün dağıtılması gereken bir kitabı siz niye dağıtmıyorsunuz? Bunda bir amacınız mı var, onu ben bilmiyorum. Yani bu hazırlanmamış olamaz, bunu hazırlamadan bütçeyi çıkaramazsınız. Yani bütün bu dengelerin hepsinin geldiği yer burası. Yani konuştuğumuz şey sıradan, basit bir kitap değil arkadaşlar. Yani eğer hakikaten burada verimli bir çalışma olsun istiyorsak ben bunun iş gücü piyasasındaki şeyleri nedir bileceğim; en önemlisi, ödemeler dengesi. Dış denge nasıl olacak, bileceğim. Özel sektör yatırımlarına ilişkin şu anda siz bize hiçbir tane doküman verdiniz mi? Yani 2026 yılında özel sektör yatırımlarının... Öyle ya, bir enflasyon hedefiniz var, bir ödemeler dengesi hedefiniz var yani bunları havada mı yapıyorsunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, iki dakika daha ekliyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Enflasyon tahmini veya hedefini koyarken bunu bir hesaba dayandırmıyor musunuz? Bu hesaba ilişkin bize bir şey dağıtmıyorsunuz. Şu dokümanlarda, sizin önünüzdeki o dokümanlarda -şu anda ben yanıma almadım- bunlar yok. Bunların olduğu şey işte şu kitap ve bunun geleneği 17 Ekimdir, en geç 17 Ekimdir. Bu gelenek son birkaç yıldır bozuldu ama yani kendi bozduğunuz şeyi şimdi artık gelenek olarak bize söylemeyin lütfen.

Bakın, açın, sayfanızda, Strateji ve Bütçe Başkanlığının internet sayfasında genel ekonomik hedefler ve yatırımlar kitaplarının geçmişe doğru serisi var. 2019 öncesine bakın, hepsinin üzerindeki tarih 17 Ekimdir ya. Bu önemli bir şey. Ne çalışacağız yani şimdi? O zaman bizim sizin ortaya koyduğunuz o makro dengelere teknik olarak bir değerlendirme yapmamızı istemiyor musunuz? Bundan mı kaçırıyorsunuz? Eğer bundan kaçınmıyorsanız... Yani ne yapalım, bunları konuşmayalım, hamaset mi yapalım burada? Biz teknik konuşmak istiyoruz ve bizim bu doküman elimizde yok. Şimdi, 30 Eylül günü getireceksin bana ama o gün ben zaten konuşacağım. On dakikada mı hazırlanacağım? Biz o kadar zeki değiliz, bizim on dakikada, bir dokümanı görür görmez sizin karşınızda yirmi dakika değerlendirme yapacak kadar bir kapasitemiz yok. Bizim bunun için zamana ihtiyacımız var. Bizden öncekilerin de zamana ihtiyacı vardı. Dolayısıyla, bunda bu şeffaflığı artırmamız lazım. Hangi çağda yaşıyoruz? Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli arkadaşlar, Sayın Strateji Başkanı; hangi çağda yaşıyoruz? Herkes biraz daha fazla doküman ortaya koyarken geçmişte yayınladığımız dokümanları zamanında niye yayınlamıyoruz? Ya, bunu bize bir izah edin lütfen yani bunu mutlaka söyleyin. Deyin ki: "Biz vermek istemiyoruz." veya "Biz yapamadık bunu." deyin, başka bir şey söyleyin, "Önemsemiyoruz bunu." deyin veya "Biz bunun öneminin ne olduğunu kavrayamadık şu ana kadar." deyin ama bize bir şey söyleyin. Ya, böyle, her sene ben bunu burada tekrarlayacağım.

Bu usulle ilgili Sayın Başkan, bu sizi de ilgilendiriyor. Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı bu hukuku korumak durumunda. Bakın, geçmiş yıllarda -yıllarca ben de şurada oturdum- biz bunu hiç geciktirmedik de yani bir defa 17 Ekimin akşamında 18 Ekim Cumartesi gününe kalmıştı senenin birinde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun.

Bir dakika daha veriyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - ...biz iktidar partisinin buradaki Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanından, iktidarın yönettiği bir bakanlık veya Devlet Planlama Teşkilatı olarak ikaz aldık "Niye bu dokümanı zamanında bize göndermediniz?" diye ve aynı gün buraya bu doküman iletili. Bütün milletvekillerine, başta Komisyon milletvekillerine, sonra bütün milletvekillerine dağıtılan bir dokümandır. Bunu yapmama nedeninizi bize açıklayın. Bahsettiğimiz şey, kendimi tekrarlıyor gibi oluyorum; sıradan bir kitaptan falan bahsetmiyoruz. Yani belli ki 30 Ekime kadar yine bize vermeyeceksiniz çünkü geçen yıl da 30 Ekimde verdiniz. Bakın, yıllık programın 30 Ekimde verilmesi normaldir çünkü değerli arkadaşlar, bütçe dengeleri en son 17 Ekim, işte, bu yıl 16 Ekimde çıktı, bütçe dengeleri çıktıktan sonra yıllık program dediğimiz kalın kitabın yazımı başlar. O dengeler çıkmadan onun yazımı olmaz dolayısıyla onun da tarihi genelinin görüşüldüğü gündür. O vakte kadar, gece yarısına kadar stratejideki, Maliyedeki arkadaşlar çalışır, çok emek verilerek yapılan bir dokümandır. Onun o gün gelmesi normal. Bakın, onu istemiyorum çünkü bütçe dengeleri çıktıktan sonra...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, toparlayalım.

Aynı konu.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

16 Ekim veya 17 Ekim, neyse, işte, bütçe verildikten sonra yazımı başlayan bir doküman olduğu için orada bir zamana ihtiyacınız var ama bütçeyi çıkardığınız andan itibaren şunun normal şartlarda çıkıyor olması lazım.

Ha, şunu düşünmek istemiyorum: Yani bütçeyi buraya verdikten sonra, aslında, tabii, şimdi, sözü daha fazla uzatma istemiyorum. Eskiden Millî Bütçe Tahmin Raporu diye bir şey vardı, 2017 Anayasa değişikliğinde o doküman kaldırıldı, Anayasa'dan çıkarıldı, biraz da problem bu ama bizim onun dışında, bütçenin verilmesiyle ilgili, tarihiyle ilgili, sistemiyle ilgili bir değişikliğimiz yok. Yani dolayısıyla bu dokümanı vermemenizin herhangi bir gerekçesi olamaz. Geçmişte verilen dokümanların daha fazlasının verilmesi gerektiği bir ortamda geçmişte verilerini bile vermezseniz veya gecikmeli verirseniz bu, ülke açısından da bence iyi bir şey olmaz. Bu konuda sizi daha hassas davranmaya davet ediyorum.

Geçen yıl tekrarladık, bu yıl tekrar söyledik, inşallah, umarım gelecek yıl bunu söylemeyiz eğer buralarda olursak. Teşekkür ederim.

Bütçenin de hayırlı olmasını diliyorum. İnşallah düşüncelerimizi, bütçeye ilişkin değerlendirmelerimizi, ekonomiye ilişkin değerlendirmelerimizi ilk gün yapacağız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, teşekkür ediyorum.

Dokümanla alakalı Sayın Usta'nın eleştirilerini duyduz. Geçen sene de 30 Ekimde gelmişti. Dolayısıyla, arkadaşlar, biraz daha gayret ederse, daha erken gelirse bu, ihtiyaç duyulan müzakereler de daha faydalı olur. Yani yine, herhâlde hazırlığı yapılıyor ama anladığım kadarıyla geneli üzerindeki görüşmelere, 30'una ancak yetiştirilecek, öyle bir görüntümüz var.

ERHAN USTA (Samsun) - Çıkmış olması lazım. Bu çıkmadan bütçe verilemiyor. Bütçeyle aynı anda, 16 Ekim günü verildiyse 16 Ekim akşamı bu dokümanın normal şartlarda dengeleri, oradaki bilgisayarlarda bu işli ama biz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, teşekkür ediyorum.

Konu anlaşıldı, kayıtlara da geçti. Hükûmet yetkilileri de duydu, Cumhurbaşkan Yardımcısı da duydu. Strateji ve Bütçe Başkanı da orada. Konunun gayet hâkimiler. Sayın Hatiboğlu da hâkimi, 2 de Başkan Yardımcısı var sağ ve solda, Sayın Kutluhan Bey ve Sayın İsa Bey.

Teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri ¹

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, değerli milletvekilleri, bütçeyle alakalı sunumunu yapmak üzere Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız Cevdet Yılmaz'a söz veriyorum.

Başkanım, buyurun.

Sunum olduğu için süre kısıtı yok.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun kıymetli üyeleri; sizleri şahsım ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan adına saygıyla selamlıyorum.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi görüşmelerinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Bugün sizlere dağıtılan bir kitapçık var, onun üzerinden sunumumu gerçekleştireceğim ancak belli bölümlerini atlayarak -süre açısından, daha fazla vaktinizi almamak açısından- sözlü sunumumu yapmış olacağım. Bir de 1-2 sayfa da bugün yayımlanan bazı rakamlar var. O rakamlar çerçevesinde güncellemeler söz konusu. Onları da konuşmamda ifade etmiş olacağım.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi sizlerin de malumu olduğu üzere 16 Ekim 2025 tarihinde millî iradenin tecellîgâhı Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur. 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi ve Sayıştay Raporları da yine Anayasa ve kanunlarda yer alan takvim uyarınca hazırlanarak Gazi Meclisimize takdim edilmiştir.

Bütçemiz, yaklaşık çeyrek asırdır aralıksız hizmet eden AK PARTİ hükûmetlerimizin hazırladığı 24'üncü, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin ise 8'inci bütçesi olarak siyasi istikrarımızın en güçlü nişanelerinden biridir.

2026 yılı bütçesi aynı zamanda Türkiye Yüzyılı hedeflerimiz doğrultusunda hazırlanan 3'üncü bütçemizdir. Ülkemizin ekonomik ve sosyal kazanımlarının temelinde son yirmi üç yıldır sağladığımız bu güçlü siyasi istikrar ve güven yer almaktadır. Bu istikrarı mümkün kılan, bizlerden güvenini esirgemeyen aziz milletimize sonsuz şükranlarımızı sunuyoruz.

Vatandaş ve hizmet odaklı yaklaşımla hazırlanan 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi bir istikrar ve refah bütçesidir. Bütçemiz yatırımı, istihdamı, üretimi ve ihracatı destekleyerek kalıcı istikrarı, kapsayıcı kalkınmayı ve refahı toplumun tüm kesimlerine yaymayı hedeflemektedir. Hazırlanan bütçe teklifinde toplumun hiçbir kesimi dışlanmadan her bir vatandaşımızın büyümenin sağlayacağı imkânlardan adil biçimde yararlanması esas alınmıştır.

Kalkınma planı ve orta vadeli programımız ışığında fiziki altyapının güçlendirilmesi, beşerî sermayenin geliştirilmesi ve üretken kapasitenin artırılması bu yılki bütçe teklifimizin ana eksenini oluşturmaktadır. Bu anlayışla kadını, erkeği, çocuğu, genci ve yaşlısı, işçisi, memuru, çiftçisi, esnafı, sanayicisiyle, çalışanı ve emeklisiyle milletimizin tüm fertlerinin ihtiyaçlarının hakkaniyetli bir şekilde gözetilmesi bu bütçede de en temel düsturumuzdur.

Makroekonomik ve finansal istikrarla mali disiplinin korunması politikalarımızla uyumlu hazırlanan bütçe teklifimiz deprem hariç harcamaları kontrol altında tutacak, kamu açığını kademeli olarak düşürecek ve dezenflasyon sürecini destekleyecek bir yaklaşımla sunulmaktadır. Asrın felaketi sonrasında Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde ortaya koyduğumuz inşa ve ihya faaliyetlerinin tamamlanmasını ve tüm yapılarımızı afetlere dirençli hâle getirmeye yönelik kararlı tutumumuz 2026 yılı bütçe teklifimize de yansıtılmıştır.

Yeşil ve dijital ekonomiye geçiş sürecinde teknolojik dönüşümün hızlandırılması, gıda ve enerjide arz güvenliğinin artırılması, yeni bir sosyal konut hamlesi başlatılması yönündeki politika adımlarımız bu çerçevede bütçe planlamasında yerini almıştır. Yüksek katma değerli üretim, AR-GE ve yenilikçiliğin desteklenmesi bu bütçede somut program ve kaynaklarla karşılık bulmaktadır.

Dış politikada millî çıkarlarımızı gözeten vizyoner bir anlayışla ülkemizin küresel etkinliğini daha da güçlendireceğiz. Caydırıcı bir güç olarak savunma ve güvenlik alanında ülkemizin kapasitesini yükseltmeye devam edeceğiz.

1. (1/280) ve (1/279) esas numaralı Kanun Teklifleri tutanağa eklidir.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'mizi bugüne dek ülkemize sağladığımız kazanımları daha da arttırmak üzere yüce Meclisimizin huzuruna getirmiş bulunuyoruz. Türkiye'nin istikrarını pekiştirecek, kalkınma vizyonunu güçlendirecek ve milletimizin huzur ve refahını kalıcı biçimde yükseltecek politikaları kararlılıkla sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün Komisyona yapacağım bu sunumda öncelikle dünya ve Türkiye ekonomisinde yaşanan gelişmelere dair özet bir değerlendirmeyi sizlerle paylaşacağım. Ardından 2026 Yılı Bütçe Kanun Teklifi'ne dair temel hususlara özetle değineceğim.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; küresel ekonomide köklü bir dönüşüm yaşanmakta, risk ve belirsizlikler yükselmektedir. Riskler kadar fırsatların da bulunduğu bu belirsizlik ortamında öngörülebilir ve dengeli politikalar izleyen ülkeler, küresel dalgalanmalara karşı daha dirençli bir görünüm sergilemekte, fırsatlardan azami şekilde yararlanmak açısından daha avantajlı bir konumda görünmektedir. Böylesi bir konjonktürde bütçeler güven ve istikrarı güçlendiren, dış şoklara karşı dayanıklılığı artıran ve hedeflenen istikametten sapmadan ilerlemeyi sağlayan önemli bir araç olmaktadır. Ekonomik görünümün bu denli değişken olduğu bir dönemde mali planlama yapmak her zamankinden daha dikkatli ve stratejik bir yaklaşım gerektirmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünya ekonomisinde salgın sonrası gözlenen toparlanma kısmi ve kırılgan kalmış, çoklu şoklara dayanıklılık kazanılsa da tarihsel ortalamalara kıyasla zayıf bir görünüm ortaya çıkmıştır. 2020 yılında yüzde 2,7 daralan dünya ekonomisi sonraki yıllarda sırasıyla yıllık yüzde 6,6, yüzde 3,8 ve yüzde 3,3 oranında büyüme kaydetmiştir. Genel itibarıyla dirençli ancak zayıf seyreden büyüme oranları ve süregelen jeopolitik gerilimler gibi olumsuzluklara politika belirsizliklerinin eklendiği bir konjonktürün gölgesinde 2025 yılı dünya ekonomik büyümesi ise yüzde 3,2 olarak tahmin edilmektedir. Tedarik zincirlerindeki kısmi toparlanma ve azalan arz yönlü kısıtlar son yıllarda büyümeyi desteklerken para politikasında beklenen yavaş ve temkinli normalleşme adımları ve zayıf yatırım iştahı iktisadi faaliyet üzerinde baskı oluşturmaktadır. Küresel enflasyonda ise gerileme kaydedilse de hizmet fiyatlarındaki katılık ve ücret artışlarındaki geriye endeksleme nedeniyle küresel enflasyon oranı hâlen istenilen seviyelerin üzerinde seyretmektedir. Diğer taraftan, küresel ticarete korumacılık eğilimleri ve ABD'nin tarife artışlarıyla başlayan süreçte politika belirsizliği tarihî zirvelere ulaşmış, ticaret rotalarını değiştirecek ve arz güvenliği endişelerini gündeme taşıyacak yeni bir dönüşüm tetiklenmiştir.

2022 yılında başlayan Rusya-Ukrayna savaşında barışın tesis edilememesi ve Orta Doğu'da 2023 yılı sonunda tırmanan gerilimler 2025 yılı ortasında İran ve İsrail arasındaki "12 Gün Savaşı" gibi jeopolitik hadiseler enerji ve gıda arz güvenliği üzerinde ciddi baskılar oluşturmuştur. Bu vesileyle 21'inci yüzyılda kabul edilmesi mümkün olmayan Gazze'deki soykırım ve katliamların son bulmasına yönelik atılan adımların uluslararası toplumun vicdanı adına son derece önemli bir gelişme olduğunu vurgulamak isterim. Türkiye Büyük Millet Meclisi insanlık onurunu zedeleyen ve uluslararası hukukun açıkça ihlalini teşkil eden bu vahim insanlık suçunu en güçlü şekilde kınamıştır. Bu süreçte Gazze halkı tüm zorluklara rağmen onurunu ve iradesini korumuş, vatanını terk etmemiştir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın kararlı liderliği ve yoğun diplomatik girişimleri neticesinde son derece hassas bir müzakere süreci başarıyla yürütülmüş ve ateşkesin tesis edilmesi sağlanmıştır. Bu ateşkesin sürdürülmesinin ve ardından kalıcı barışın bölgesel ve küresel istikrara önemli katkılar sunacağına inanıyoruz. Türkiye bundan sonraki süreçte de Gazze'ye insani yardımların kesintisiz ulaştırılması, Gazze'nin Filistin halkının beklentilerine uygun yeniden imarı ve kalıcı barış için iki devletli çözüm yolunda aktif rol üstlenmeye devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2026 yılına girilirken küresel iktisadi faaliyet hizmet sektörünün desteğiyle ılımlı seyrini sürdürmektedir ancak yüksek faiz oranları, zayıf yatırım iştahı ve ticaret politikalarındaki belirsizlikler büyüme hızını sınırlamaktadır. 2025 yılında 3,2 olarak gerçekleşmesi beklenen küresel ekonomik büyümenin 2026 yılında yüzde 3,1'e gerileyeceği tahmin edilmektedir. Bu görünüm salgın sonrası dönemde küresel büyümenin ılımlı ancak istikrarlı bir patikada ilerlediğine dair söylemi yinelemektedir. Gelişmiş ekonomiler 2024 yılında yüzde 1,8 oranında büyüme göstermiş olup ABD ekonomisindeki yavaşlamaya paralel olarak 2025 ve 2026 yıllarında bu ülke grubunun yüzde 1,6 oranında büyümesi öngörülmektedir. Ülke ve ülke gruplarına göre ayrışma 2025 yılında bir miktar azalmayla birlikte devam etmektedir. ABD ekonomisinin 2024 yılında yüzde 2,8 oranında büyümesinin ardından 2025 yılında yüzde 2, 2026 yılında yüzde 2,1 büyümesi beklenmektedir. 2024 yılında yüzde 0,9 büyüyen avro bölgesinin 2025 yılında yüzde 1,2 ve 2026 yılında yüzde 1,1 oranında büyümesi öngörülmektedir. Başlıca ticaret ortaklarımızdan olan Almanya'nın büyüme tahmini 2025 ve 2026 yılları için sırasıyla yüzde 0,2 ve yüzde 0,9, Fransa'nın yüzde 0,7 ve yüzde 0,9, İngiltere'nin ise her iki yıl için yüzde 1,3 düzeyindedir. Bu görünümle Avrupa'da genişlemeci adımların ve öne çekilen küresel talebin AB ülkelerinin ihracatına olumlu etkisiyle büyümede kademeli bir toparlanma sağlanması beklenmektedir. Yükselen ve gelişmekte olan ekonomiler 2024 yılında yüzde 4,3 oranında büyüme kaydetmiş olup bu oranın 2025'te yüzde 4,2, 2026'da ise yüzde 4 düzeyine gerilemesi beklenmektedir. Bu dönemde Çin ekonomisinin 2025'te yüzde 4,8 büyümenin ardından 2026'da yüzde 4,2, Hindistan ekonomisinin ise 2025'te yüzde 6,6 büyüme sonrası 2026'da yüzde 6,2 büyümesi öngörülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin büyüme oranını yukarıya çeken Çin ve Hindistan'dır esas itibarıyla, bunu çıkardığınız zaman gelişmekte olan ülkelerde de büyüme hızı daha düşük bir seviyeye gelmektedir.

2025 yılı başında ABD'nin geniş kapsamlı artan tarifeleri küresel ticaret hacmine yönelik beklentileri olumsuz etkilemiş, yıl ortasından itibaren ise ivme kaybı yaşanmıştır. Bununla birlikte tarife belirsizliği nedeniyle öne çekilen ithalat talebi ticaret hacmine geçici bir ivme sağlamıştır. Bu etkilerin birbirini dengelemesi sonucunda küresel ticaretin 2025'te yüzde 3,6 oranında artması 2026'da ise ithalat talebindeki geçici yükseliş etkisinin ortadan kalkmasıyla birlikte yavaşlayarak yüzde 2,3 oranında büyümesi beklenmektedir.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; küresel enflasyon 2023 yılında baz etkisi ve emtia fiyatlarındaki ılımlı görünümle belirgin şekilde düşmesinin ardından 2024 yılında hizmet fiyatları kaynaklı olarak hedeflenen seviyelerin üzerinde yüzde 5,8 olarak gerçekleşmiştir. IMF tahminlerine göre 2025 yılında küresel enflasyon yüzde 4,2'ye, 2026 yılında ise yüzde 3,7'ye gerileyecektir. Küresel enflasyonda son yıllarda elde edilen kazanımlara rağmen mevcut belirsizlikler ve kırılganlıklar nedeniyle küresel enflasyonun gündemdeki yerini önümüzdeki yıllarda da koruması beklenmektedir. Şimdi de diğer bölüme geçeceğim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; küresel görünümün ardından Türkiye ekonomisine ilişkin son dönemlerdeki gelişmeleri sizlerle kısaca paylaşmak istiyorum. 2024 yılı boyunca küresel düzeydeki dezenflasyon odaklı sıkılaştırmanın dış talepte neden olduğu zayıflama ve jeopolitik gerilimlere karşın Türkiye ekonomisinde ılımlı büyüme görünümü sürdürülmüştür. Deprem bölgesinde devam eden yeniden yapılanma adımlarıyla iktisadi faaliyet desteklenmiş, yıl genelinde büyümenin itici gücü olarak inşaat dâhil hizmetler sektörü öne çıkmıştır. Küresel koşulların baskısına rağmen sanayiye pozitif görünüm korunmuş, tarımda ise uzun dönem eğilimlerin üzerinde bir performans kaydedilmiştir. Böylece büyüme kompozisyonu daha dengeli bir yapıda ve fiyat istikrarını önceleyen politika çerçevesiyle uyumlu bir patikada seyretmiş, 2024 yılı genelinde yüzde 3,3 oranında gerçekleşmiştir. Küresel ölçekte Covid-19 salgınıyla başlayan, ardından jeopolitik gerilimler, enerji ve gıda krizleri ile tedarik zinciri sorunlarıyla derinleşen çok yönlü sınamalara rağmen Türkiye ekonomisi istikrarlı büyümesini koruyarak küresel ekonomide olumlu şekilde ayrılmıştır. Dünya ekonomisi 2020-24 döneminde birikimli olarak yüzde 15,1 oranında büyüme kaydederken Türkiye ekonomisi aynı dönemde birikimli olarak yüzde 30,3 oranında büyüme kaydetmiştir. Yıllık ortalama büyüme açısından bakıldığında ise aynı dönemde küresel büyümenin yıllık ortalama 2,9 oranında gerçekleştiğini, Türkiye'deki büyüme performansının ise yüzde 5,4'le dünya ortalamasının neredeyse 2 katına ulaştığını görüyoruz. Bu durum ülkemizin güçlü kalkınma kapasitesini ve sürdürülebilir büyüme vizyonunu açık bir şekilde ortaya koymuştur. Türkiye küresel rekabet gücünü artırma yönündeki kararlılığını sürdürmekte olup bunun somut bir göstergesi olarak millî gelirimiz artmaya devam etmektedir. Cumhuriyetimizin 100'üncü yılı itibarıyla ilk defa 1 trilyon dolar eşliğini aşan ekonomik büyüklüğümüz 2024 yılı itibarıyla 1,3 trilyon doların üzerine çıkmıştır. Güncel tahminlere göre 2025 yılında Türkiye ekonomisinin dünya ekonomileri sıralamasında geçen seneye göre bir basamak yükselerek 16'ncı büyük ekonomi olması beklenmektedir. Satın alma gücü paritesi cinsinden gayrisafi yurt içi hasıla büyüklüğüne göre ise ülkemizin dünyanın en büyük 11'inci, Avrupa'nın en büyük 4'üncü ekonomisi konumunda yer alması öngörülmektedir. Geçtiğimiz günlerde yayımlanan IMF'in dünya ekonomik görünümündeki tahminlerinin gerçekleşmesi hâlinde tablo bu şekilde ortaya çıkacaktır.

Küresel ölçekte enflasyonla mücadelede uygulanan sıkı politikaların dış talebi zayıflatan etkisi 2025'te artan belirsizliklerle birlikte sürmüştür. Bu konjonktürde 2025'in ilk yarısında Türkiye ekonomisinde dezenflasyon süreciyle uyumlu ve dengeli bir görünümle büyüme yüzde 3,6 oranında gerçekleşmiştir. Büyümenin bileşenlerine bakıldığında 2025 yılının Ocak-Haziran döneminde sanayi sektörü bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla ivme kazanarak yüzde 2,1 artışla büyümeye pozitif katkı sunarken, hizmetler sektörü yüzde 4,3 oranında yıllık artışla büyümenin ana sürükleyicisi olmaya devam etmiştir.

Öte yandan inşaat yatırımlarının öncülüğünde toplam sabit sermaye yatırımları aynı dönemde yüzde 5,3 artarak büyüme dinamiklerini desteklemiştir. Tarım sektörünün büyümeye katkısının yıl içinde yaşanan zirai don ve kuraklık gibi zorlu iklim koşullarının etkisiyle sınırlı kalması beklenmektedir. Bu görünüm doğrultusunda 2025 yılı genelinde büyümenin OVP'yle uyumlu, dengeli bir kompozisyonla yüzde 3,3 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Böylelikle ülkemizin kesintisiz büyüme süreci on altıncı yılına taşınmış olacaktır. 2026 yılında ise küresel belirsizliklere rağmen ekonomide güçlü politika eş güdümüyle sağlanan öngörülebilirlik ve enflasyonda kalıcı düşüşle birlikte yatırım ve verimlilik artışlarının desteklenmesi üretim ve talep yönüyle dengeli görünümün korunarak yüzde 3,8 oranında büyüme kaydedilmesi hedeflenmektedir.

Türkiye ekonomisinde son dönemde gözlenen büyüme performansı kişi başına düşen millî gelire de yansımıştır. 2024 yılı itibarıyla 15.325 dolar olarak gerçekleşen kişi başına düşen millî gelirin 2025 yılında 17.748 dolara, 2026 yılında ise 18.621 dolar seviyesine çıkması beklenmektedir. Orta Vadeli Program dönemi sonunda ise kişi başına nominal dolar bazında gelirin 21.000 dolara yaklaşması hedeflenmektedir. Bu hesaplamalarda geçici koruma altındaki Suriyeli nüfusun da dikkate alındığını belirtmek isterim. Böylelikle 2025 yılını tamamlarken Türkiye Yüzyılı'na yaraşır şekilde üç tarihî eşliği aynı anda aşmayı öngörüyoruz. Millî gelirimiz ilk kez 1,5 trilyon doların üzerine çıkarken kişi başına gelirin ilk defa 17.000 dolar eşliğini aşması ve ülkemizin tarihinde ilk kez yüksek gelirli ülkeler grubuna girmesi beklenmektedir. Bu hesaplamayı biz yapmıyoruz, değerli arkadaşlar, Dünya Bankasının bir sınıflandırması, ülkeleri 4 gruba ayırıyorlar ve bu sene ilk defa bir Atlas yöntemi kullanıyorlar, farklı bir yöntemle hesap yapıyorlar. Tahminlerimize göre ilk defa Türkiye Yüksek Gelirli Ülkeler Grubu Ligi'ne bu yıl geçiş yapmış olacaktır.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Emekli maaşları yok herhâlde Başkanım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Türkiye ekonomisinde kaydedilen büyüme performansı gelişmiş ülkelere yakınsama sürecini de hızlandırmaktadır. Kişi başına millî gelirin Avrupa Birliği ülkeleri ortalamasına yakınsama oranı 2002 yılında yüzde 38,3 iken 2024 yılında bu oran yüzde 70 olarak gerçekleşmiş olup 2025 ve 2026 yıllarında sırasıyla yüzde 71,8 ve yüzde 73'e ulaşması beklenmektedir. Kalkınma bir yarış, siz koşarken başkaları da durmuyor. Dolayısıyla bu farkı kapatmak için diğerlerinden daha hızlı büyümeniz gerekiyor ve bu rakamlar da gösteriyor ki son çeyrek yüzyılda Türkiye gelişmiş ülkelerle arasındaki farkı önemli oranda kapatmıştır ama henüz gideceğimiz elbette çok mesafe olduğunu da ifade etmek isterim.

Büyümenin niteliğinin verimlilik temelli bir yapıya evrilmesi temel hedeflerimizdendir. Bu çerçevede, 2025 yılı verileri verimlilik artışının önemli ölçüde güçlendiğini göstermektedir. Özellikle işletmelerin üretim süreçlerindeki dönüşümlerinin katkısıyla üretkenlik göstergelerinde artış gözlenmektedir. 2025 yılının ilk yarısı itibarıyla toplam faktör verimliliğindeki artış ekonomik büyümeye önemli oranda destekte bulunmuştur. Bu dönemde gerçekleşen yüzde 3,6 oranındaki büyümenin yarısından fazlası toplam faktör verimliliği artışından kaynaklanmıştır. Esas hedefimiz, uzun vadede sürdürülebilir büyüme ve rekabet gücünün göstergesi olarak toplam faktör verimliliğinin sürekli ve kalıcı olarak artış göstermesidir. Bu çerçevede, teknoloji ve yenilikçilik odaklı üretim yapısının güçlendirilmesi, beşerî sermayenin niteliğinin yükseltilmesi ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi öncelikli reform alanlarımız olarak öne çıkmaktadır.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; iş gücü piyasalarının görünümüne bakıldığında, 2024 yılında istihdamımız yıllık 988 bin kişi artarken istihdam oranı 1,2 puan yükselmiştir. Bu dönemde tüm sektörlerde istihdam artışı yaşanmıştır. 2025 yılının ilk yarısında istihdam görece yatay seyrederken Temmuz ve Ağustos aylarında ılımlı bir ivme kaydetmiştir. İşsizlik oranı son yirmi sekiz aydır tek haneli seviyelerde seyretmektedir. 2025 yılında Orta Vadeli Program'da öngörüldüğü üzere işsizlik oranının 2024 yılına kıyasla 0,2 puan azalarak yüzde 8,5 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Program döneminde uygulanacak politikalar ve öngörülen büyüme performansı doğrultusunda iş gücü piyasasına daha fazla bireyin katılımını sağlamayı ve toplumsal

refahı artırmayı hedefliyoruz. Bu çerçevede 2026 yılında işsizlik oranının yüzde 8,4'e gerilemesi ve önümüzdeki üç yılda toplam 2,5 milyon ilave istihdamla işsizlik oranının 2028 yılına kadar kademeli olarak yüzde 7,8'e düşerek ilk kez yüzde 8'in altına inmesi öngörülmektedir.

Belirsizliklerin arttığı bu dönemde küresel enflasyon görünümünde dalgalı bir seyir hâkim olurken, ülkemiz 2024 yılı Haziran ayından itibaren başlattığı dezenflasyon sürecini kararlı bir şekilde sürdürmektedir. Bu doğrultuda 2025 yılında Türk lirasında gözlenen görece istikrarlı seyir, özellikle temel mal fiyatlarındaki gelişmeler aracılığıyla enflasyon görünümünü olumlu yönde etkilemiştir. Bununla birlikte, başta kira kalemi olmak üzere hizmet enflasyonunda süregelen atalet, manşet enflasyon üzerindeki baskıların devam etmesine yol açmıştır. Gıda fiyatlarında olumsuz iklim koşullarına bağlı arz yönlü gelişmeler bu iyileşmeyi kısmen sınırlamıştır. Uygulanan sıkı para politikası ve parasal aktarım mekanizmasını güçlendirmeye yönelik alınan makro ihtiyati tedbirler Türk lirasında istikrarlı bir seyir sağlanmasına ve kur geçişkenliğinin enflasyon üzerindeki etkisinin önemli ölçüde sınırlandırılmasına katkı sunmuştur. Para, maliye ve gelirler politikaları arasındaki güçlü eşgüdüm, toplam talep koşullarının dengelenmesini desteklemiş ve Türk lirasındaki reel değerlenmeyle birlikte dezenflasyon sürecinin istikrarlı biçimde devam etmesini mümkün kılmıştır. Bu kapsamda, Eylül 2025 itibarıyla yıllık tüketici enflasyonu 2024 yılı sonuna kıyasla 11,1 puan azalarak yüzde 33,3 seviyesine gerilemiştir. Eylül ayında geçici bir yükseliş olduğunu düşünüyoruz, dönemsel bir gelişme olduğunu düşünüyoruz, özellikle eğitim ve gıdadan kaynaklı, mevsimsellikten kaynaklı; yılın geri kalan kısmında aynı etkinin olmayacağını öngörüyoruz. Dolayısıyla yıl sonu hedeflerimize yine bağlı kalarak devam ediyoruz. Tabii ki ekim ayı enflasyonu çıktığı zaman önümüzü daha net bir şekilde bu anlamda görmüş olacağız.

ERHAN USTA (Samsun) - Eğitim geçen yıl da vardı.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Dezenflasyon sürecinin kararlı biçimde sürdürülmesiyle enflasyondaki ataletin kalıcı olarak kırılması ve Orta Vadeli Program dönemi sonunda enflasyon oranının tek haneli seviyelere indirilerek fiyat istikrarının tesis edilmesi en önemli önceliğimiz olmaya devam edecektir. Bu çerçevede, toplam talep koşullarının enflasyondaki düşüşe verdiği katkının sürdürülmesi sağlanacak ve süreç, sosyal konut başta olmak üzere konut arzı ile gıda arzının artırılması gibi arz yönlü politikalarla güçlendirilecektir. Enflasyonla mücadelemiz aynı zamanda kalıcı refahın artırılması ve gelir dağılımında adaletin güçlendirilmesi yönünde kararlı irademizin de ifadesidir. Bu süreçte hayat pahalılığının olumsuz etkilerini hafifletmeye yönelik sosyal politikalarımızı sürdürürken üretim ve istihdam odaklı yapısal dönüşüm adımlarımıza hız vereceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Türkiye ekonomisini daha dirençli, daha verimli ve daha kapsayıcı bir yapıya dönüştürme kararlılığımızı her koşulda sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; salgın sonrası dönemde küresel ticarete yaşanan dalgalanmaların ardından kısmi bir toparlanma eğilimi gözlenmiştir. Bu dönemde başlıca pazarımız olan Avrupa ekonomilerindeki zayıf talep görünümüne rağmen ihracatımız 2024 yılında ılımlı bir artışla yüzde 2,4 oranında yükselerek OVP hedefimize yakın seviyede 261,8 milyar dolara ulaşmıştır. Böylece ülkemizin küresel mal ihracatındaki payı yüzde 1,07 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2025 yılında küresel ticarete artan korumacılık eğilimlerine ve zayıf dış talep koşullarına rağmen ihracatımızda yükseliş eğilimi sürmektedir. 2025 yılının Eylül ayı itibarıyla yıllıklandırılmış ihracatımız 269,7 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. İmalat sanayi ihracatımız Ocak-Ağustos döneminde yüzde 4,4 oranında artarken orta ve yüksek teknoloji ürünlerin ihracatı bu dönemde yüzde 10,7 oranında artmıştır. Söz konusu dönemde sağlanan 4,4 oranındaki büyümenin neredeyse tamamı orta ve yüksek teknoloji grubunda yer alan ürünlerin ihracatından kaynaklanmaktadır. Hedefimiz 2025 yılı sonunda 273,8 milyar ABD dolarıyla bir önceki yılın üzerinde bir ihracat performansına ulaşmaktır. 2026 yılında ise küresel ticaretteki fırsatlardan azami ölçüde yararlanarak ihracatımızı 282 milyar doların üzerine çıkarıp dünya mal ihracatındaki payımızı daha yüksek bir seviyeye taşımayı amaçlıyoruz. Bu doğrultuda tüm imkân ve gayretimizle ihracatçılarımıza destek vermeyi sürdürüyor, ihracatta ticaret diplomasisi girişimlerimizin yanı sıra ürün ve pazar çeşitliliğinin artırılması, markalaşma, yeşil ve dijital dönüşümle finansman desteklerini önceliklendiriyoruz. Küresel düzeyde tarife artışlarının tetiklediği öne çekilen talebe ve altın ithalatındaki artışa rağmen ülkemizde dezenflasyon süreci kapsamında uygulanan politikaların katkısıyla ithalatta artış eğilimi sınırlı şekilde devam etmektedir. Enerji fiyatlarındaki yatay seyir de bu görünüme katkı sunmaktadır. Bu çerçevede 2024 yılında 344 milyar dolar olarak gerçekleşen ithalatın 2025 yılında OVP tahminlerine göre 367 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. 2026 yılında büyüme görünümüyle uyumlu olarak ithalatın 378 milyar dolar düzeyinde olması öngörülmektedir. Cari işlemler dengesindeki iyileşmeyi kalıcı hâle getirmek için yalnızca dış ticaret dengesindeki gelişmeler değil, aynı zamanda hizmet ticaretinden elde edilecek gelirlerin artırılmasına yönelik politikaları da sürdürmeyi planlıyoruz. 2025 yılı Ocak-Ağustos döneminde hizmet ihracatımız geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 3,6 artarak 78,8 milyar dolara, seyahat gelirlerimiz ise yüzde 4,9 artışla 38,9 milyar dolara ulaşmıştır. Bu sonuçlar küresel ekonomideki zorluklara rağmen Türkiye'nin hizmet ihracatında sergilediği dayanıklılığı ve potansiyeli açıkça göstermektedir.

Yıl sonu için belirlediğimiz 121 milyar dolarlık hizmet ihracatı hedefimize emin adımlarla ilerliyoruz. 2028 yılına kadar ulaşmayı planladığımız 150 milyar dolarlık hizmet ihracatı hedefimizi turizmden taşımacılığa, bilişimden sağlığa, eğitimden finansal hizmetlere kadar geniş bir alanda markalaşma ve kalite odaklı bir yaklaşımla destekleyeceğiz. 2028 perspektifinde 300 milyar doları aşan bir mal ihracatı, 150 milyar doları aşan bir hizmet ihracatıyla dünya ekonomisinde önemli bir konumda olacağımızı düşünüyoruz.

Türkiye önümüzdeki dönemde sadece mal değil, bilgi, teknoloji ve hizmet ihraç eden bir ülke olarak dünya ticaretinde hak ettiği yeri alacaktır. Bu çerçevede dış denge görünümü bakımından cari işlemler dengesindeki iyileşme ekonomimizin dış finansman ihtiyacının belirgin ölçüde azaldığını ortaya koymaktadır. 2024 yılında millî gelire oranla yüzde 0,8'le hem tarihsel ortalamaların hem de geçmiş yıl seviyelerinin oldukça altına inen cari işlemler açığı 2025 yılı Ağustos ayında yıllıklandırılmış olarak 18,3 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu doğrultuda 2025 yılı sonunda cari işlemler açığının Orta Vadeli Program tahminlerimize göre 22,6 milyar dolarla millî gelire oranının yüzde 1,4 gibi sürdürülebilir düşük seviyelerde gerçekleşmesini bekliyoruz. 2026 yılında ise bu oranın yüzde 1,3'e gerilemesini öngörüyoruz.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; uyguladığımız ekonomi programı kapsamında fiyat istikrarına yönelik kararlı para politikası, politika faizini destekleyen makro ihtiyati tedbirler ve rezervlerimizdeki tarihî yükseliş Türkiye ekonomisinin küresel

belirsizliklerle yavaşlayan dış talebe ve dalgalı risk iştahına karşı dayanıklı bir görünüm sergilemesini sağlamıştır. Bankacılık sektörü göstergelerinden takibe dönüşüm oranı 17 Ekim 2025 itibarıyla iktisadi faaliyetlerdeki dengelenmeye de bağlı olarak yüzde 2,4 olurken tarihî ortalamalar göz önünde bulundurulduğunda hâlen düşük seviyelerde seyretmektedir.

Bankaların güçlü sermaye yapısı finansal piyasalar açısından riskleri sınırlandırmaktadır, bankaların maruz kaldığı riskler nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı yeterli öz kaynak bulundurmalarına dair temel gösterge olan sermaye yeterlilik rasyosu Ağustos 2025 itibarıyla yüzde 18,3'e yasal koşulların oldukça üzerinde seyretmektedir. Türkiye'de hem hane halkı hem de finansal kesim dışındaki firmaların borçluluk oranları diğer ülke ortalamalarına kıyasla pozitif ayrılan bir seyir izlemeye devam etmektedir, burada çeşitli rakamlarla dünyadaki ve Türkiye'deki durumu mukayeseli ortaya koymuş durumdayız, önümüzdeki dönemde de küresel ortamdaki fırsatları değerlendirirken en güçlü dayanaklarımızdan biri bu düşük borçluluk oranları olacaktır diye ifade etmek isterim.

23 Ağustos 2025 itibarıyla kur korumalı mevduat hesaplarının hesap açma ve yenileme işlemleri sona erdirilmiştir; bu süreçte TL mevduat tercihlerindeki artışla birlikte KKM'den yabancı para mevduata geçişler sınırlı kalmış, TL cinsi mevduatın payı yüzde 60,4'e yükselerek dolarizasyon eğilimi azalış göstermiş ve dolarizasyon oranı yüzde 38,8 seviyesinde seyretmiştir. 17 Ekim 2025 itibarıyla uluslararası brüt rezervlerimiz geçen yılın aynı dönemine göre 39,1 milyar dolarlık artışla 198,4 milyar dolar seviyesine çıkarak tarihinin en yüksek düzeyine ulaşmıştır; aynı dönemde net uluslararası rezervler de 19,1 milyar dolarlık yükselişle 79,7 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir, böylece rezerv pozisyonundaki güçlenme eğilimi kararlılıkla devam etmiştir.

Cari açığın düşmesi, risk göstergelerinin aşağıya inmesi, rezervlerimizin yükselmesi, tüm bu gelişmeler dış şoklara karşı, kontrol edemediğimiz birtakım gelişmelere karşı ekonomimizin dayanıklılığını artırmaktadır. Bu çerçevede yurt içi finansal piyasalar güçlü ve dengeli görünümünü korumaktadır, küresel belirsizlikler yüksek seyrini sürdürürken dezenflasyon politikalarının finansal istikrara katkısıyla Türkiye'nin beş yıllık CDS primi yıl içerisinde sınırlı dalgalanmalar göstermekle birlikte eylül ayında 239 baz puan seviyesine kadar inmiş ve Şubat 2020'den bu yana en düşük seviyesini kaydetmiştir. Bu gerilemede dezenflasyon sürecine ilişkin politika uygulamalarının devam etmesi ve güçlü rezerv birikimi önemli düzeyde etkili olmuştur; bu dönemde yükselen ülke kredi notu bu olumlu görünümü desteklemiştir.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; bilindiği üzere hazine destekli kredi garanti sistemi KOBİ'lerimizin ve ihracatçılarımızın finansmana erişimini kolaylaştırmaya devam etmekte olup hâlihazırda 15 kredi destek paketi üzerinden işletilmektedir. Öncelikli sektörleri gözetken, yatırım ve ihracat odaklı paketler aracılığıyla bugüne kadar kullanılan krediler kapsamında kefalet büyüklüğü 815,6 milyar TL'ye, kredi büyüklüğü ise 969,7 milyar TL'ye ulaşmıştır. Ticari kredi kefaletleri içerisinde yüzde 44,6'lık payla imalat sanayisi ilk sırada yer almakta, bu da seçici kredi politikasının sonuçlarını ortaya koymaktadır. Öte yandan bu kapsamda kullanılan ihracat kredileri tutarı 10 Ekim itibarıyla 178 milyar TL seviyesine ulaşmış ve kefalet desteğiyle kullanılan toplam ticari kredi hacminin yüzde 19,2'sini oluşturmuştur.

2025 yılında 11 milyar dolar olarak öngörülen dış borçlanma tutarı eylül sonu itibarıyla 10,75 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Küresel belirsizliklerin arttığı bu dönemde uluslararası sermaye piyasalarına erişimimiz güçlenerek devam etmiştir.

AB tanımlı genel yönetim borç stokunun millî gelire oranındaki düşüş eğilimi devam etmektedir. Küresel salgın öncesi seviyelerin de altına inen bu oran son dönemdeki istikrarlı gerileme eğilimini sürdürmüştür. 2022 yılı sonunda yüzde 29,4; 2023 yılı sonunda ise yüzde 28,2 olarak gerçekleşen kamu borç stokunun gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2024 yılı ikinci çeyreğinde yüzde 25,1'e ve 2025 yılı ikinci çeyreği itibarıyla yüzde 24,1'e kadar gerileyerek tarihsel olarak en düşük seviyelerinden birine ulaşmıştır. Aynı dönemde Avrupa Birliği ülkelerinde bu oran 2025 yılı ikinci çeyreği itibarıyla yaklaşık yüzde 81,9 düzeyinde seyretmiştir. Türkiye'nin bu düşük borçluluk oranı, gerek firmaların gerek hane halklarının gerekse kamunun düşük borçluluk oranları az önce bahsettiğim gibi geleceğe dönük bize çok güçlü bir dayanak oluşturmaktadır.

Türkiye ekonomisinin hedeflenen güçlü ve istikrarlı büyümeyi sağlaması için yurt içi tasarruflarımızın artırılması önem arz etmektedir. 2003 yılında faaliyete başlayan Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) ve 2017 yılında yürürlüğe giren Otomatik Katılım Sistemi (OKS) tasarrufların artırılmasında önemli rol oynamaktadır. 10 Ekim 2025 itibarıyla BES katılımcı sayısı yaklaşık 10 milyon kişiye, fon büyüklüğü 1 trilyon 775 milyar TL'ye ulaşmıştır. Aynı tarih itibarıyla OKS kapsamındaki çalışan sayısı yaklaşık 7,8 milyon kişiye, fon büyüklüğü ise 117,8 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Değerli milletvekilleri, konuşmamın bu kısmında özellikle 2024 yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ne sonrasında da 2025 yılı beklentilerine ilişkin temel büyüklüklere değinerek devam etmek istiyorum. 2024 yılında bütçe giderleri 10 trilyon 781 milyar lira, bütçe gelirleri 8 trilyon 673 milyar lira, bütçe açığı 2 trilyon 108 milyar lira, faiz dışı açık 837 milyar lira olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılında bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 4,7 olmuştur. Deprem harcamaları hariç tutulduğunda bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 3 olarak gerçekleşmiştir. Bütçe giderlerinin detaylarına bakıldığında, 2024 yılında personel giderleri 2 trilyon 666 milyar lira, Sosyal Güvenlik Kurumlarına devlet primi giderleri 332 milyar lira, mal ve hizmet alım giderleri 747 milyar lira, cari transferler 3 trilyon 864 milyar lira, sermaye giderleri 944 milyar lira, sermaye transferleri 640 milyar lira, borç verme giderleri 317 milyar lira, faiz giderleri 1 trilyon 270 milyar lira olarak gerçekleşmiştir.

İçinde bulunduğumuz 2025 yılında ise merkezî yönetim bütçe giderlerinin 14 trilyon 674 milyar lira, merkezî yönetim bütçe gelirlerinin 12 trilyon 466 milyar lira, bütçe açığının 2 trilyon 208 milyar lira, faiz dışı açığın 156 milyar lira olarak gerçekleşeceğini tahmin etmekteyiz. 2025 yılı sonu bütçe açığının millî gelire oranını yüzde 3,6 olarak öngörüyoruz.

Bütçe giderlerinin detaylarına bakıldığında, 2025 yılında personel giderlerinin 3 trilyon 672 milyar lira, Sosyal Güvenlik Kurumlarına devlet primi giderlerinin 449 milyar lira, mal ve hizmet alım giderlerinin 1 trilyon 5 milyar lira, cari transferlerin 5 trilyon 525 milyar lira, sermaye giderlerinin 1 trilyon 317 milyar lira, sermaye transferlerinin 334 milyar lira, borç verme giderlerinin 319 milyar lira, faiz giderlerinin 2 trilyon 53 milyar lira olmak üzere, bütçe giderlerinin başlangıç ödeneğine göre 57 milyar lira azalışla toplam 14 trilyon 674 milyar lira olarak gerçekleşmesini bekliyoruz. 2025 yılında vergi gelirlerinin 10 trilyon 734 milyar lira, vergi dışı gelirlerin ise 1 trilyon 732 milyar lira olacağını öngörüyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2026 yılı merkezî yönetim bütçesi kapsamında 228 kamu idaresinin bütçesi bulunmaktadır. Konuşmamın bu kısmında 2026 yılı bütçe teklifimize ilişkin temel rakamları paylaşmak istiyorum. 2026 yılı merkezî yönetim bütçesinde bütçe giderlerinin 18 trilyon 929 milyar lira, bütçe gelirlerinin ise 16 trilyon 216 milyar lira olacağını öngörmekteyiz. Bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının ise yüzde 3,5 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Deprem nedeniyle bütçe açıklarında yaşanan arızı artış sonrasında bütçe açığını yeniden hükümetlerimiz dönemindeki ortalama seviyeye yaklaştırmayı hedefliyoruz. Hükümetlerimiz döneminde mali disiplin her zaman temel önceliğimiz oldu. Bütçeyi faiz bütçesi olmaktan çıkarak hizmet bütçesi hâline getirdik. 2002 yılında millî gelire oranla yüzde 14,3 olan faiz giderlerini oldukça düşük seviyelere indirdik. Nitekim 2026 yılı bütçesinde faiz giderlerinin yüzde 3,5 seviyesinde olmasını öngörmekteyiz. Bununla birlikte, 2026 yılı bütçemizin 29 milyar lira faiz dışı fazla vermesini bekliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2023 yılında yaşadığımız tarihimizin en büyük depremi sonrasında bölgenin yeniden imarı ve depremin etkilerinin ortadan kaldırılmasına yönelik harcamalar nedeniyle bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 5,1 olarak gerçekleşmiş, deprem harcamaları hariç tutulduğunda ise bu oran yüzde 1,6 seviyesinde olmuştur. 2024 yılında 4,7 olarak gerçekleşen bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı deprem hariç tutulduğunda yüzde 3 seviyesindedir. 2025 yılı sonunda bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 3,6 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Deprem harcamaları hariç olarak bu oranın ise yüzde 2,8 seviyesinde kalmasını hedefliyoruz.

2026 yılı bütçemizde afet risklerinin azaltılması, depremlerin yol açtığı hasarların süratle giderilmesi ve deprem bölgesinde yaşayan vatandaşlarımızın ihtiyaçları ve depreme dayanıklı şehirlerin inşası için toplam 653 milyar lira kaynak ayırıyoruz. Deprem hariç bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 2,7 seviyesinde gerçekleşeceğini öngörmekteyiz.

2026 yılı bütçe ödeneklerinin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı şu şekildedir: Personel giderleri 4 trilyon 907 milyar lira, Sosyal Güvenlik Kurumlarına devlet primi giderleri 600 milyar, mal ve hizmet alım giderleri 1 trilyon 250 milyar, cari transferler 6 trilyon 821 milyar, sermaye giderleri 1 trilyon 312 milyar, sermaye transferleri 525 milyar, borç verme giderleri 397 milyar, yedek ödenekler 375 milyar, faiz giderleri 2 trilyon 742 milyar lira.

2026 yılında merkezî yönetim bütçe gelirlerinin 2025 yılı gerçekleşme tahminlerine göre yüzde 30,1 artışla 16 trilyon 216 milyar liraya, vergi gelirlerinin ise yüzde 28,4 oranında artarak 13 trilyon 783 milyar liraya ulaşacağını tahmin ediyoruz.

Bütçe gelirlerinin alt kalemleri şöyledir: Gelir vergisi 3 trilyon 517 milyar, kurumlar vergisi 1 trilyon 613 milyar, katma değer vergisi 3 trilyon 993 milyar, özel tüketim vergisi 2 trilyon 532 milyar, diğer vergi gelirleri 2 trilyon 128 milyar, vergi dışı gelirler 2 trilyon 433 milyar Türk lirasıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; orta vadeli programda öngördüğümüz makro büyüklükler çerçevesinde hazırladığımız 2026 bütçesinin temel özellikleri hakkında bilgi arz etmek istiyorum. Bildiğiniz üzere 2021 yılında uygulamaya başladığımız performans esaslı program bütçe sistemiyle kamu harcamalarında şeffaflığı ve hesap verebilirliği artırarak harcama önceliği geliştirmek suretiyle mali disiplini destekliyoruz. Bütçelerin uluslararası bütçeleme yaklaşımıyla uyumlu olarak hazırlanmasını ve uygulanmasını öngören program bütçenin merkezî yönetim kapsamındaki uygulamasının genel yönetim kapsamındaki diğer idarelere yaygınlaştırılmasına yönelik adımlar atıyoruz.

Bütçede yer verdiğimiz bazı programların 2026 yılı ödeneklerine bakacak olursak Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Programı'na bir önceki yıla göre yüzde 30'un üzerinde, Çocukların Korunması ve Gelişiminin Sağlanması Programı'na yüzde 34, Kadının Güçlenmesi Programı'na yüzde 35 artışla kaynak ayırmayı öngörüyoruz. Hedeflerimiz çerçevesinde Uzay ve Havacılık Programı'na ayırmayı öngördüğümüz kaynağı bir önceki yıla göre yüzde 73 oranında artırıyoruz. Yine, Sanayinin Geliştirilmesi, Üretim ve Yatırımların Desteklenmesi Programı'na bir önceki yıla göre yüzde 37 artışla kaynak ayırmayı öngörüyoruz.

Her yıl olduğu gibi 2026 yılı bütçesini de toplumun tüm kesimlerini gözetken ve koruyan bir yaklaşımla hazırladık. 2002 yılından bugüne eğitimi en öncelikli meselemiz olarak gördük ve eğitim bütçemizi 2026 yılında 2 trilyon 896 milyar liraya yükselttik. Böylece merkezî yönetim bütçesinden 2002'de yalnızca yüzde 9,4 seviyesinde pay alan eğitime 2026 yılında yüzde 15,3 oranıyla yine en büyük payı ayırdık. Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi için 2026 yılında 1 trilyon 944 milyar lira kaynak ayırdık. 2002-2003 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığında öğretmen sayısı 515.253 iken 2024-2025 eğitim öğretim yılı itibarıyla öğretmen sayımızı 1 milyon 61 bin 510'a ulaştırdık. Tüm çocuklarımızın kaliteli eğitime erişimini sağlamak için özellikle ilave ihtiyaçları bulunan bölgelerdeki okulların fiziki koşullarını iyileştirmeye öncelik veriyoruz. Bu kapsamda yeni dersliklerin yapımı, okulların depreme karşı güçlendirilmesi, bilişim altyapılarının iyileştirilmesi ve internet erişiminin sağlanması gibi çalışmalar sürdürülmektedir. 2003 yılından 2025 yılına kadar 60.598 adedi hayırsever vatandaşlarımız tarafından olmak üzere 385.375 yeni derslik eğitim ve öğretim hizmetine sunulmuştur. Öğrencilerimizin mesleki becerilerini artırmak ve istihdam olanaklarını kolaylaştırmak amacıyla bölge, ihtisas, sektör içi ve sektöre entegre okullar gibi yeni okul modelleri hayata geçirilmiştir. Savunma sanayisi için nitelikli iş gücü yetiştirmek amacıyla Millî Yetkinlik Hamlesi Projesi Meslekî ve Teknik Eğitim İş Birliği Protokolü imzalanmıştır. Bu protokol kapsamında 13 okulda program yürütülmektedir.

Yapılan atamalarla birlikte öğretmen başına düşen öğrenci sayılarında önemli iyileşmeler sağlanmıştır. 2002-2003 eğitim öğretim yılında öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ilköğretimde 28, ortaöğretimde 18 iken 2024-25 eğitim öğretim yılında ilköğretimde 18, ortaokulda 13, ortaöğretimde ise 11 olmuştur. Eğitimin fiziki kapasitesinde sağlanan iyileşmeler sayesinde 2002-2003 eğitim öğretim yılında derslik başına düşen öğrenci sayısı ilköğretimde 36, ortaöğretimde 30 iken 2024-25 eğitim öğretim yılında ilköğretimde 23, ortaöğretimde 20'ye düşmüştür.

2023 yılı Aralık ayında yayımlanan PISA 2022 Raporu'na göre, Türkiye son yirmi yılda matematik ve fen bilimleri alanında performansını istikrarlı bir şekilde artıran dört ülkeden biri olmuştur. Benzer şekilde ülkemiz 2024 yılında yayımlanan TIMSS 2023 sonuçlarına göre, kısa ve uzun vadede performansını istikrarlı şekilde artıran ülkeler arasındadır.

Yükseköğretim alanında başta yükseköğretime erişim olmak üzere birçok alanda önemli ilerlemeler kaydettik. 2002 yılında ülkemizde 76 üniversite mevcut iken bu sayıyı 208'e yükselttik, devlet üniversitesi sayısını da bu dönemde 53'ten 129'a çıkardık. Artan üniversite ve öğrenci sayısına bağlı olarak üniversitelerimize ayırdığımız kaynağı da sürekli artırıyoruz. Üniversite sayısının

artırılmasıyla yükseköğretime erişilebilirlik sorunu çözülmüş, yükseköğretimde fırsat eşitliği sağlanmıştır. Ayrıca, yükseköğrenim öğrencilerinin faydalandığı yurt yatak kapasitesi 2002 yılında 182 bin iken bu kapasiteyi 2025 yılında 1 milyon 5 bine ulaştırmış bulunuyoruz. Üniversitelerimizin AR-GE ve yenilik kapasitelerini güçlendirerek ülkemizin performansını yükseltmek üzere araştırma altyapısı yatırımlarına hız kesmeden devam ediyor, araştırma üniversitelerini özel programlarla destekliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; eğitimle birlikte hükümetlerimiz döneminde en fazla önem verdiğimiz konuların başında sağlık gelmektedir. Vatandaşlarımızın sağlık hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanmalarını sağlamak amacıyla merkezî yönetim bütçesinden sağlık hizmetleri için 2026 yılında 1 trilyon 594 milyar lira kaynak ayırıyoruz. Sağlık Bakanlığı ve yükseköğretim kurumları ile Sosyal Güvenlik Kurumundan yapılacak sağlık harcamaları da dikkate alındığında sağlık alanına kamu kaynaklarından ayrılan toplam tutar 3 trilyon 307 milyar liraya ulaşmaktadır. 2022 yılında başta hekimlerimiz olmak üzere tüm sağlık personelimizin sabit ek ödemeleri merkezî yönetim bütçesine alınmış ve "taban ödeme" adıyla ilave bir ödeme unsuru getirilmiştir. Aynı zamanda hekimlerimizin mali haklarının yanı sıra emekli aylıkları da önemli oranda artırılmıştır. Sağlık Bakanlığı bünyesindeki personel sayımız 2002 yılında 257 bin iken bu sayıyı 2025 yılı Eylül ayı itibarıyla 877 bin kişiye yükselttik.

Sağlık tesislerimizi yeniliyoruz. Mevcut hastanelerimizin yaklaşık yüzde 80'i son yirmi üç yılda yenilenmiş veya yeniden inşa edilmiştir. Sağlık Bakanlığı bünyesinde yer alan nitelikli hasta yatak sayısının yoğun bakım yatakları hariç tüm yataklara oranı 2002 yılında yüzde 6,4 iken 2025 yılı Mayıs ayı itibarıyla yüzde 82,7'ye ulaşmıştır. 2025 yılı Eylül ayı itibarıyla yoğun bakım yatak sayımız 48.366'dır. Sağlık Bakanlığı bünyesinde yoğun bakım yatak sayısı 2002 yılında 869 iken bu yılın eylül ayı itibarıyla 25.979'a ulaşmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - 2017 yılında başlatılan mobil sağlık hizmetleriyle sağlık hizmetlerinin ulaşılabilirliğini, sürdürülebilirliğini ve etkinliğini sağlamak amacıyla 2017 yılından 2025 yılı Ağustos ayına kadar 830 mobil sağlık ekibiyle 12,5 milyon vatandaşımıza sağlık hizmeti sunulmuştur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sosyal devlet ilkesiyle, ülkemizin sahip olduğu refahı toplumun tüm katmanlarına yaymaya kararlıyız. Dünyanın en iyi işleyen, en kuşatıcı sosyal destek sistemine sahip ülkelerinden biri olarak sosyal yardım bütçesini 2026 yılında 917 milyar liraya çıkarıyoruz. Bu tutar bütçemizin yüzde 4,8'ine denk gelmektedir. 2026 yılında ödeme gücü olmayan vatandaşlarımızın sağlık primi giderlerini karşılamak amacıyla 157 milyar lira, 65 yaş üstü yaşlılarımız, bakıma ihtiyacı olan engelli vatandaşlarımız ve yakınlarına bağlanan aylıklar kapsamında 106 milyar lira, sosyal konut finansmanının desteklenmesi amacıyla 100 milyar lira, engelli vatandaşlarımızın evde bakımına destek amacıyla 90 milyar lira, engelli vatandaşlarımızın eğitim desteği için 56 milyar lira, doğum yardımı ödemeleri için 44 milyar lira, ekonomik yoksunluk içinde olan çocuklarımızın aileleri yanında yetişmelerine imkân sağlayan sosyal ve ekonomik destek ödemeleri için 23 milyar lira, koruyucu aile uygulaması kapsamında yaklaşık 3 milyar lira kaynak ayırdık.

Kurduğumuz Aile ve Gençlik Fonu'yla yeni evlilikleri teşvik ederek gençlerimize destek oluyoruz. Aile ve Gençlik Fonu kapsamında yürütülen projelerle evlenecek gençlere ekonomik, psikolojik ve sosyal destek sunarak evliliklerinin sağlam temeller üzerine kurulmasını hedefliyor ve gençleri evlenmeye teşvik ediyoruz. Proje kapsamında, aile kurma yolunda ilk adımı atacak gençlerimizden başvurusu onaylanan çiftlere 48 ay vadeli, iki yılı geri ödemesiz, 150 bin lira tutarında faizsiz kredi desteği sunulmasının yanı sıra evlilik öncesi ve sonrası eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlıyoruz. Fon kapsamında verilen kredi desteğini 2026 yılı ocak ayı itibarıyla eşlerden her ikisinin 18-25 yaş aralığında olduğu başvurularda 250 bin TL'ye, en az birinin 26-29 yaş aralığında olduğu başvurularda ise 200 bin TL'ye yükseltiyoruz.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede ilkemiz sıfır toleranstır. 81 ilde, ülke genelinde 112'si Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olmak üzere toplam 150 kadın konukevinde 3.688 kişi kapasiteyle yine 81 ilde 85 şiddet önleme ve izleme merkezinde kadınlarımıza ve çocuklarımıza hizmet verilmektedir.

Evlat edinme hizmetiyle 2025 yılı Ağustos ayı itibarıyla 419 çocuğumuz sıcak yuvasına kavuştu. Böylece 20.592 çocuğumuzun aile şefkatiyle büyümesini sağladık. Çocuk bakım kuruluşlarımızda büyük bir hizmet dönüşümü gerçekleştirdik.

Aile ve toplum hizmetleri alanında da hız kesmeden devam eden çalışmalarımız kapsamında sosyal hizmet merkezlerinin sayısı 432'ye yükselmiştir. Bakıma ihtiyacı olan engellilerin bakım ücretini devletin karşıladığı engelli özel bakım merkezlerinin sayısı 327'ye, gündüzlü bakım ve rehabilitasyon merkezi sayısı 142'ye, umutevlerinin sayısı ise 144'e yükselmiştir. Hiç kimseyi geride bırakmayan toplum vizyonuyla hareket ederek engelli ve yaşlı vatandaşlarımızın toplumsal hayatın her alanına etkin katılımını sağlayacak çalışmalarımıza 2026 yılında da devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, vatandaşlarımızın refahını artırmaya yönelik bütçeden sağladığımız diğer sosyal amaçlı kaynaklardan da kısaca bahsetmek isterim.

Vatandaşlarımızın elektrik ve doğal gazı daha ucuza kullanabilmeleri için 2026 yılı bütçesinde 373 milyar lira kaynak öngörüyoruz. Hâlihazırda faturalarda mesken aboneleri için doğalgazda yüzde 43, elektrikte düşük kademede yüzde 57 oranında devlet desteği sağlanmaktadır. 2022 yılı ocak ayı itibarıyla asgari ücrete kadar tüm çalışanlarımızın ücretlerini vergi dışı tuttuk. Dolayısıyla bu imkândan tüm çalışanlarımız yararlanmaktadır. Bu kapsamda, 2026 yılında 1 trilyon 92 milyar lira vergi istisnası öngörüyoruz. Doğal gaz ve elektrikteki devlet destekleriyle asgari ücret tutarına kadar olan tüm ücretlerin vergi dışı tutulmasını da dikkate aldığımızda sosyal harcamalara ayrılan kaynaklar 2 trilyon 382 milyar liraya ulaşmaktadır. Bu tutarın bütçemize oranı yüzde 12,6 seviyesindedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2026 yılında bütçemizden tarıma 888 milyar lira kaynak ayırıyoruz. Bu kapsamda, tarımsal destek programları için 168 milyar lira, tarım sektörü yatırım ödenekleri için 190 milyar lira, tarımsal kredi destekleri, tarımsal KİT ve ihracat destekleri için 268 milyar lira kaynak ayırıyoruz. Tarıma yönelik vergi harcamalarının 262 milyar lira olmasını öngörüyoruz. 2026 yılında tarım sektörü yatırım ödeneğini 190 milyar liraya çıkartıyoruz. Bunun 122 milyar lirasını tarımsal sulama yatırımları için ayırıyoruz. Ülkemizde tarımsal hasıla 2002'de toplam 36,9 milyar lira iken 2024 yılında 2 trilyon 428 milyar liraya çıkmıştır. Dünya Bankası tarımsal hasıla verilerine göre, ülkemiz Avrupa'da 2002 yılında 24,5 milyar dolarla İtalya, Fransa ve

İspanya'nın ardından 4'üncü sırada iken 2024 yılında 74 milyar dolarla 1'inci sırada yer almıştır. Geçtiğimiz yıl gıda ve içecek dâhil tarımsal ihracat bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 5,3 artışla 32,5 milyar dolar, dış ticaret fazlası ise yüzde 57 artışla 10,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Son yirmi üç yılda tarım ve gıda ürünlerinde 112 milyar dolar dış ticaret fazlasıyla tarımda net ihracatçı bir ülke konumundayız. Buğday unu, fındık, kuru üzüm, kuru kayısı, incir, kabuksuz antepfıstığı, dondurulmuş alabalık ve ayva ihracatında dünyada 1'inci sırayı koruyoruz. Çeşitli göstergelerle de tarımla ilgili hususlar kitapçığımızda yer alıyor.

Jeotermal enerjiyle birlikte diğer yenilenebilir kaynakların ve yüksek teknolojilerin kullanılacağı, kesintisiz üretim ve yüksek verimin hedeflendiği çevreyle uyumlu seracılık organize tarım bölgeleri kuruyoruz. Bu bölgelerde sıfır atık ilkesi esas alınarak güçlü altyapı ve sürdürülebilir atık yönetimi süreçleriyle yeşil statüde üretim modelleri geliştirilmektedir. Bu kapsamda, söz konusu bölgelerin sayısını artırmak ve ülke geneline yaygınlaştırmak için çalışmalara devam ediyoruz. 42 ilde 61 adet organize tarım bölgesi projesinin iş ve işlemleri devam etmekte olup bunlardan 44 adedine tüzellik kişilik kazandırılmıştır.

Ülkemizde ekonomik olarak sulanabilir 8,5 milyon hektar arazimizin 2024 yılı sonuna kadar yüzde 84,7'si işletmeye alınmıştır. 2025 yılı sonunda 70.213 hektar alan daha sulamaya açılarak arazilerimizin yüzde 85,5'i işletmeye açılmış olacaktır. 2025 yılı sonunda sulamaya açılan alan 7,27 milyon hektara, sulama tesis sayısı 3.654'e ulaşacaktır. Toppluştırılan toplam tarımsal alan 2002 yılında sadece 560 bin hektar iken 2024 yılı sonunda tescil yapılan toplam alan 13,5 kat artarak 7,58 milyon hektara ulaşmıştır. 2025 yılı sonu itibarıyla 225 bin 690 hektar alanda daha toplulaştırma tescilli yapılarak tamamlanan toplulaştırma projesi sayısı 375 adede, tescilli yapılan toplulaştırma sahası ise 7,81 milyon hektara ulaşacaktır.

Orman varlığının ve verimli orman alanlarının artırılmasına yönelik yatırımlara devam ediyoruz. Ormanların geliştirilmesi ve genişletilmesi amacıyla 2003-2024 yılları arasında 7,5 milyar tohum ve fidan toprakla buluşturulmuştur. Böylece orman varlığımız 2024 yılı sonu itibarıyla 23,36 milyon hektara ulaşmıştır. Yapacağımız yatırımlarla birlikte 2026 yılında toplam orman varlığımızın 23,44 milyon hektara ulaşmasını hedefliyoruz.

Orman yangınlarına daha hızlı ve etkin müdahalede bulunulmasına yönelik çalışmalara devam ediyoruz. Bu kapsamda, envanter, rezerv ve kiralık hava araçlarından oluşan hava gücü kapasitemiz 105 adet helikopter, 27 adet uçak ve 14 adet insansız hava aracına ulaşmıştır. Orman yangınlarıyla mücadele kapsamında 1.786 arazöz, 2.742 ilk müdahale aracı, 831 iş makinası olmak üzere toplam 5.359 müdahale aracımız envanterimizde yer almaktadır. Kurduğumuz yangın erken uyarı sistemiyle yangına birinci derecede hassas bölgelerde ilk müdahale süresini ortalama 40 dakikadan ortalama 11 dakikaya indirmiş bulunuyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'nin yenilenebilir enerji potansiyelini değerlendirebilmek için bu alandaki yatırımlarımıza devam ediyoruz. Çalışmalarımız sonucunda Türkiye bugün yenilenebilir enerji kurulu gücünde dünyada 11'inci; Avrupa'da 5'inci sırada yer almaktadır. HES kurulu gücünde ise ülkemiz dünyada 8'inci; Avrupa'da 2'nci sıradadır. 2017 yılında hayata geçirilen YEKA (yenilenebilir enerji kaynak alanları) modeliyle yenilenebilir enerji alanında dünyada daha iyi noktalara geliyoruz. Rüzgâr kurulu gücünde Avrupa'da 7'nci; dünyada 13'üncü. Güneş enerjisi kurulu gücünde Avrupa'da 6'nci; dünyada 13'üncü sıraya yükseldik. Jeotermalde ise Avrupa'da 1'inci, dünyada 4'üncü konumdayız. 2002 yılında 12.305 megavat olan yenilenebilir enerji kaynaklı kurulu gücümüz 2025 yılı eylül ayı sonunda 74.746 megavata ulaşmıştır. Elektrik kurulu gücünün neredeyse üçte 2'si, yüzde 61,6'sı yenilenebilir enerji kaynaklarından oluşmaktadır.

Derin deniz alanlarında arama faaliyetlerimiz hız kesmeden devam ediyor. 17 Mayıs 2025 tarihinde batı Karadeniz'de bulunan Göktepe-3 tespit kuyusunda Abdülhamid Han Sondaj Gemisi'yle gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda 75 milyar metreküp potansiyele sahip doğal gaz keşfi yapılmıştır. Bu keşfin ekonomik değerinin 30 milyar dolar olduğu hesaplanmaktadır. Sahanın geliştirilmesinde Sakarya Gaz Sahası için hâlihazırda temin edilen yüzer üretim platformu, kara tesisi ve dağıtım altyapısından yararlanılacaktır. 2028 yılında 16 milyon hanenin doğal gaz tüketiminin yerli kaynaklarla karşılanması hedeflenmektedir. Artan doğal gaz talebinin karşılanması noktasında 20 bin kilometrenin üzerinde iletim ve 220 bin kilometrenin üzerinde dağıtım doğal gaz boru hattımız 3'ü yüzer LNG depolama ve gazlaştırma ünitesi ve 2'si kara terminali olmak üzere 5 LNG tesisimiz hâlihazırda toplam 5,8 milyar metreküp depolama kapasitesine sahip 2 yeraltı doğal gaz depolama tesisimiz büyük avantaj sağlamaktadır.

Diğer yandan, ülkemizin dört bir yanında pekiştirilen huzur ve güven ortamında Gabar başta olmak üzere petrol üretimimiz de artmıştır. Bugün, ülke içinde 136 bin, ülke dışında 40 bin olmak üzere günlük toplam 176 bin varil ham petrol üretimine ulaşmış durumdayız. Enerji ihtiyacını yerli kaynaklarla karşılamayı hedefleyen Türkiye son dönemde denizlerde doğal gaz ve petrol arama çalışmalarına yönelik sismik ve sondaj faaliyetleri için yüksek teknolojiye sahip güçlü bir enerji filosu kurmuştur. Yedinci nesil 2 yeni derin deniz sondaj gemisinin satın alma işlemleri tamamlanmıştır; bu gemilerden biri ülkemize ulaşmış olup operasyona hazırlık çalışmalarına devam edilmektedir, diğer geminin ise yıl sonuna kadar ülkemize ulaşması planlanmaktadır. Yeni alınan gemilerle birlikte Türkiye'nin toplam derin deniz sondaj gemi sayısı 6'ya ulaşmıştır. Böylece, Türkiye olarak dünyanın en büyük 4'üncü derin deniz sondaj filosuna sahip olacağız. Bununla birlikte, Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin ilk ünitesinin 2026 yılı içinde üretime başlaması planlanmaktadır.

Enerjide bağımsızlık mücadelemizde en önemli başlıklardan biri de enerjide verimliliği artırmaya dönük kapsamlı çalışmalarımızdır. Tüm bu çabalar cari açığımızın kalıcı olarak azaltılmasına ve makroekonomik istikrarımıza da katkı vermekte, güç vermektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2026 yılı bütçemizde sermaye giderleri için 1 trilyon 312 milyar lira ayrılmıştır. Ayrıca, 345 milyar lirası afet konutlarının yapımı ve altyapı giderlerinde kullanılmak üzere sermaye transferleri için 525 milyar lira, yatırımları hızlandırma ödeneği için 169 milyar lira olmak üzere toplam 2 trilyon 7 milyar lira yatırım ödeneği öngörüyoruz. Bu tutar 2026 yılı bütçemizin yüzde 10,6'sına denk gelmektedir. Sulama projelerinden demir yolu projelerine, havalimanlarından deniz yolu yatırımlarına birçok alanında yatırımlarımıza hız kesmeden devam ediyoruz. 2003 yılı sonu itibarıyla 10.959 kilometre demir yolu hat uzunluğumuz 2025 yılı Eylül sonu itibarıyla 2.251 kilometresi hızlı hat olmak üzere toplam 13.919 kilometreye ulaşmıştır. Toplam hat uzunluğumuzun yanı sıra, sinyalli hat ve elektrikli hat uzunluğumuzu artırmaya yönelik gayretlerimiz de devam etmektedir. 2.505 kilometre olan sinyalli hat uzunluğumuz yüzde 221 artışla 8.046 kilometreye, 2.122 kilometre elektrikli hat uzunluğumuz ise yüzde 243 artışla 7.274 kilometreye yükseltilmiştir. 2026-2028 döneminde yapılacak yatırımlarla birlikte demir yolu hat uzunluğumuzu 2026

yılında 14.437 kilometreye, 2027'de 15.934 kilometreye ve program dönemi sonunda 17.728 kilometreye çıkarmayı hedefliyoruz. 2028 yılına kadar tamamlanacak hatlarla ülkemizdeki yük ve yolcu taşımacılığının daha güvenli, hızlı ve kaliteli bir şekilde yapılabilmesi sağlanacaktır.

2003 yılı öncesi mevcut 6.101 kilometre uzunluğundaki bölünmüş yol ağımla sadece 6 ilimiz birbirine bağılyken 23.805 kilometre ilave yol yapılarak bölünmüş yol ağımla 2025 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla 29.906 kilometreye ulaşmış ve 77 ilimizin birbiriyle bağlantısı sağlanmıştır. 2026 yılında yapılacak yatırımlarla birlikte bölünmüş yol ağımla 30.420 kilometreye ulaşması hedeflenmektedir.

Hava yolu filomuzda kargo uçaklarının toplam yük kapasitesi 2003 yılında 303 ton iken 2025 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla yaklaşık 8,6 kat artarak 2.597 ton olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, toplam yolcu sayısı 2003 yılında 34 milyon kişiyken bu sayı 2024 yılı sonu itibarıyla yüzde 579 artışla 230 milyon 830 bin yolcuya ulaşmıştır. Hep söylüyoruz, hava yolları halkın yolu hâline dönüşmüştür. 2023 yılı Eylül ayı sonunda ise toplam yolcu sayısı geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 5,3 artışla 187,4 milyon olarak gerçekleşmiştir. Toplam yolcu sayısının 2025 yıl sonu itibarıyla 244 milyon kişiyi geçmesi beklenirken 2026 yılı için 256 milyon kişiye ulaşması beklenmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son iki yıl içinde önemli ölçüde artırdığımız reel sektör desteklerine 2025 yılında da devam ediyoruz. Yatırım, istihdam, üretim ve ihracat odağımla özel sektör öncülüğünde büyüme stratejimizi sürdürüyoruz. Reel kesim destekleri için bütçemizden tarımsal krediler sübvansiyon desteği hariç 493 milyar lira ödenek öngörüyoruz. Bu kapsamda, Sosyal Güvenlik Kurumu işveren prim ödemeleri için 283 milyar, Halk Bankası esnaf kredileri sübvansiyon desteği için 70 milyar, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı teşvik ödemeleri için 50 milyar, mesleki eğitim kapsamında ödenen devlet katkısı için 29 milyar, ihracat başta olmak üzere diğer reel sektör destekleri için 60 milyar lira kaynak ayırdık. Sürdürülebilir sanayi üretimi devletin öncülüğü ve desteğiyle özel sektör tarafından hayata geçirilmeye devam edilmektedir. Bu anlayışla, 2025 yılında 31,7 milyar lira olan yatırım teşvik ödeneklerini 2026 yılında yüzde 58 artışla 50 milyar lira olarak öngörüyoruz. 2002-2025 Eylül döneminde düzenlenen 129.892 teşvik belgesi yatırımcıların ekonomimize olan güvenini artırmıştır. Sürdürülebilir sanayi ve teknoloji ekosisteminin oluşturulması için çalışmalar yürütölmekte ve sanayi bölgelerinde çevre dostu üretimi teşvik etmeye devam etmekteyiz. Bu çerçevede, ilan edilen organize sanayi bölgesi sayısı 369'a, kredi desteği verilen sanayi sitesi sayısı 501'e ulaşmıştır. 2025 yılı sonu itibarıyla 24 organize sanayi bölgesi ve 6 sanayi sitesi projesinin, 2026 yılında ise 16 organize sanayi bölgesi ve 4 sanayi sitesi projesinin tamamlanmasını hedefliyoruz. Endüstri bölgelerinin sayısı 52'ye, bu bölgelerdeki istihdam edilen kişi sayısı yaklaşık 60 bine ulaşmıştır. 2025 yılı Ekim ayı itibarıyla 93'ü faal olmak üzere 64 şehirde 113 teknoparkın kuruluşu gerçekleştirilmiştir. Teknoparklarda faaliyet gösteren firma sayısı 12.076'ya, AR-GE personeli sayısı 108.025'e, toplam personel sayısı 123.741'e yükselmiştir. Teknoparklarda biten proje sayısında 69.598'e, devam eden projelerde ise 17.564 sayısına ulaşılmıştır. Ülkemizin sanayisinin teknoloji yoğun ve yüksek katma değerli bir yapıya geçiş hedefi doğrultusunda yeşil ve dijital dönüşüm odaklı yatırımların desteklenmesi, yüksek teknoloji girişimlerinin güçlendirilmesi, sanayi, üniversite, kamu iş birliğinin geliştirilmesi ve planlı sanayi alanlarının genişletilmesi yaklaşımı bu yıl da sürdürölmüştür. 2025 yılı itibarıyla 58 ilde faaliyette bulunan AR-GE merkezi sayısı 1.357'ye ulaşmıştır. 46 sektörde faaliyet gösteren bu merkezlerin en yoğun olduğı sektörlerin başında makine ve teçhizat imalatı, otomotiv yan sanayisi, yazılım, bilgisayar ve iletişim teknolojileri, tekstil ve elektrik elektronik gelmektedir. Bu merkezlerde istihdam edilen toplam personel sayısı 89.621'e ulaşmıştır. Yine 2025 yılı itibarıyla 29 ilde faaliyette bulunan tasarım merkezi sayısı 342'ye yükselmiştir. Ülkemiz sanayisinin en önemli ve kritik alanlarından olan savunma sanayisi ekosistemimizin dışa bağımlılığını asgari seviyeye indirecek şekilde güçlendirmek gayesiyle hareket etmekteyiz. Savunma ve güvenlik birimleri için Savunma Sanayii Destekleme Fonu'na ayrılan kaynak da dâhil edildiğinde, 2026 yılında 2 trilyon 155 milyar lira ödenek öngörülmektedir. Söz konusu tutar merkezi yönetim bütçe büyüklüğünün yüzde 11,4'üne karşılık gelmektedir. 2002 yılında yalnızca 62 savunma sanayi projesi yürütölmürken proje sayımız 1.300'ün üzerine çıkmıştır. Savunma ve güvenliğe ayırdığımız kaynakların da katkısıyla savunma sanayisinde yerlilik oranı yüzde 82 seviyesine ulaşmıştır. 2024 yılı sonu itibarıyla savunma firmalarımızın tüm savunma ve havacılık satışlarını içeren ve sektörün büyüklüğünü gösteren toplam savunma ve havacılık sektörü cirosu 20,2 milyar dolara ulaşmıştır. 2002 yılında yalnızca 248 milyon dolar olan savunma ve havacılık ihracatı, 2024 yılında yaklaşık 29 kat büyüyerek 7,2 milyar dolara ulaşmıştır. Bu yıl 8 milyar doların üzerinde olmasını bekliyoruz, orta vadede de çift haneli ihracat yapan, 10 milyar doların üzerinde ihracat yapabilen ölkeler sınıfına dâhil olacağımızı tahmin ediyoruz. Bu noktada şunun da altını çizmek isterim, savunma sanayisi sadece güvenlik açısından değil, katma değeri yüksek bir ekonomik yapı inşa edebilmek ve dış politikada bağımsız hareket edebilmek bakımından da son derece kıymetli bir sektördür. Özellikle insansız hava araçlarımız, akıllı mühimmatlarımız, elektronik harp sistemlerimiz ve ileri seviye yazılım altyapılarımız tüm dünyada hayranlıkla takip edilmektedir. Kendi gemisini inşa eden, kendi mühimmatını, İHA'sını, SİHA'sını, radar sistemlerini, uydusunu ve bunların yazılımını gerçekleştiren Türk savunma sanayisi küresel ligde ön planda yer almaya başlamıştır.

Diğer taraftan, bu yıl da KOBİ'lerimize, girişimcilerimize, esnaf ve sanatkârlarımıza da destek olmayı sürdürdük. Bu çerçevede, 2025 yılı Ağustos ayı itibarıyla KOSGEB destekleri kapsamında bu yıl yaklaşık 34 bin işletmeye 6,2 milyar TL destek sağladık. Ayrıca, 2025 yılı Temmuz ayı itibarıyla bankacılık sistemi içinde kullandırılan KOBİ kredi miktarı 5 trilyon 399 milyar TL olup toplam krediler içindeki payı 2009 yılındaki yüzde 21 seviyesinden, bugün yüzde 26,93'e yani yaklaşık yüzde 27'ye yükseltilmiştir. 31 Ağustos 2025 itibarıyla kredi bakiyesi mevcut olan esnaf ve sanatkâr sayısı 783.673, kredi bakiyesi ise 278,7 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Kredi ve kefalet kooperatiflerinin çalışma bölgelerine ilişkin düzenleme yapılarak esnaf ve sanatkârların finansmana daha etkin ve daha kolay erişimleri yönünde önemli adımlar atılmıştır. Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı (KOOP-DES) kapsamında, 2020 yılından itibaren kadın kooperatiflerine hibe destekleri sağlanmaktadır. Bununla birlikte, Ticaret Bakanlığı tarafından kooperatifçilik için yeni bir vizyon belgesi niteliğinde olan 2025-2029 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanarak 20 Eylül 2025 tarihinde yayımlanmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2023 yılında meydana gelen Kahramanmaraş ve Hatay merkezli depremler, afetlere karşı dirençli şehirlerin oluşturulması ve olası zararların önlenmesi için alınması gereken afet risk azaltma tedbirlerinin önemini bir kez daha göstermiştir. Depremin ardından yıkılan binaların ivedilikle yapılabilmesi amacıyla 452.983 konut ve iş yeri ihalesi yapılmış ve

inşaatlarına başlanmıştır. 304.836 konut ve iş yeri hak sahibine teslim edilmiştir. Bu kapsamda, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, TOKİ ve Emlak Konut tarafından afet konutları yapımı hız kesmeden devam etmektedir. Yıl sonuna kadar hak sahiplerine inşa edilen konutların tamamlanması öngörülmektedir. Kentsel dönüşüm çalışmaları kapsamında kentsel dönüşüm alanları ve riskli yapılarda bulunan 2 milyon 350 bin adet bağımsız birimden ikamet eden 8 milyonu aşkın vatandaşımızın can ve mal güvenliğini teminat altına alan dönüşüm faaliyetlerini yürütüyoruz. Bu kapsamda, kira yardımı ve faiz desteğiyle proje ve kamulaştırma giderleri gibi ödemeler için eylül sonu itibarıyla yaklaşık 204 milyar lira destek sağladık. Toplu Konut İdaresi tarafından yirmi iki yıl içinde güncellenmiş fiyatlarla, yaklaşık 3 trilyon lira yatırımla, 1,7 milyon konut üretilmiş olup yaklaşık 5,5 milyon vatandaşımız depreme dayanıklı, sosyal donatıları ve çevre düzenlemeleriyle kaliteli bu konutlarda oturmaktadır.

Diğer taraftan, ülkemizde konut sektörünün regüle edilmesi, aşırı fiyat artışlarının önüne geçilmesi, dar ve orta gelir gruplarının konuta ulaşılabilirliğinin kolaylaştırılması amacıyla üç ayrı kampanya kapsamında toplam 400 bin sosyal konut projesi bugüne kadar hayata geçirilmiştir. 2025 yılı içinde 81 ilimizi kapsayan 500 bin sosyal konut kampanyası başlatılacak olup buna ilişkin çalışmalar sürdürülmektedir. Yakın bir tarihte Sayın Cumhurbaşkanımızın bu kampanyayla ilgili detayları kamuoyuyla paylaşmasını bekliyoruz. Bu kapsamda, sosyal konut finansmanını desteklemek amacıyla 2026 bütçesinde bütçesinden 100 milyar lira kaynağı bu alanı ayırmış bulunuyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; mahallî idarelerimiz için ayırdığımız kaynağı artırmaya devam ediyoruz. Büyükşehir ve diğer belediyelerimiz ile il özel idarelerimize ayrılan toplam kaynağı 1 trilyon 657 milyar liraya çıkarıyoruz. 2002 yılında bu kaynağın bütçe içerisindeki payı sadece yüzde 4 iken bu oranı 2026 yılında yüzde 8,8'e yükseltiyoruz. Bu kapsamda, mahallî idarelerimize genel bütçe vergi gelirlerinden 2026 yılında 1 trilyon 606 milyar lira pay ayrılmasını öngörüyoruz. Buna ilave olarak, mahallî idarelerin genel aydınlatma giderlerine katkı sağlamak için 21 milyar lira, Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES) kapsamında 10 milyar lira, belediyelerin su ve kanalizasyon altyapısının desteklenmesi için, SUKAP projesi için 6 milyar lira kaynak ayrılmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AK PARTİ hükümetleri döneminde çalışanlarımızın ve emeklilerimizin aylık ve ücretlerinde enflasyonun üzerinde reel artışlar yaptık. Memuruyla işçisiyle kamu çalışanlarının özlük haklarını iyileştirdik. En düşük devlet memuru aylığı 2025 yılı Temmuz ayı itibarıyla 50.503 liraya yükseltilmiş olup Temmuz ayında 2002 yılına göre reel artış yüzde 262 olmuştur. En düşük emekli aylığı 2025 yılı Ocak ayında 14.469 TL'ye çıkarılmış olup bu tutar Temmuz itibarıyla 16.881 TL'ye yükseltilmiştir. En düşük emekli aylığındaki reel artış temmuz ayında 2002 yılına göre yüzde 621'dir. 2023 yılı Ocak ayından geçerli olmak üzere kamu görevlilerimizin ek göstergelerini artırdık. Öğretmen, hemşire, polis, din görevlisi, şube müdürü, avukat gibi birçok kamu görevlimizi 3600 ek göstergeden yararlanır hâle getirdik. İmkânlarımızı artırdıkça enflasyonun düştüğü bir ortamda kalıcı refah artışı sağlayacak bir anlayış içinde tüm kesimlerin şartlarında iyileştirme yapmaya devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kamu kaynaklarının daha etkili, ekonomik ve verimli şekilde kullanımına sağlayacağı etki ve mevzuata aykırılıkların ortadan kalkmasını sağlayacağı katkı dikkate alındığında, anayasal bir denetim kurumu olan ve denetim yetkisini Meclisimiz adına yerine getiren Sayıştay Başkanlığının denetimlerini son derece önemli görüyoruz. Bu kapsamda, Sayıştay Başkanlığınca tespit edilen bulgular üzerinde hassasiyetle çalışıyor, Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesindeki birimlerimizle süreçleri takip ediyoruz. Sayıştay tarafından 2024 yılında merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerine ilişkin, birazdan ifade edeceğim sebeplere dayanan toplam 1.049 bulgu tespit edilmiştir. Bulgu sayısı 2023 yılı raporlarında 1.350 iken titizlikle yapılan iyileştirme, düzeltme ve alınan tedbirlerle bulgu sayısı yaklaşık yüzde 22'lik azalışla 1.049'a gerilemiştir. Yüce Meclisin verdiği bütçe yetkisi çerçevesinde harcama ve gelir süreçlerinde planlı ve programlı çalışmalar ortaya koymak, süreçleri verimli bir şekilde yürütmek ve bunu yaparken üretken ve şeffaf olmakla mükellefiz. Bu kapsamda, Sayıştay Başkanlığımızın raporlarını önümüzdeki dönemlerde de hassasiyetle değerlendirmeye ve tedbirler almaya devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." anlayışıyla odağına insanı, istikrar ve refahı alan bu bütçe, mali disiplinle birlikte sosyal dengeleri gözetken, yatırım ve üretim odaklı bir kalkınma anlayışıyla hazırlanmıştır. 2026 yılı bütçemiz Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin 8'inci bütçesi olarak istikrar ve güven içinde büyüyen Türkiye'nin kararlılığını yansıtmaktadır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin sağladığı hızlı ve etkin karar alma, politikaları etkili hayata geçirme imkânıyla Türkiye Yüzyılı'nı inşa etmeyi sürdüreceğiz. Bütçe hazırlık sürecinde gösterdiği güçlü liderlik, sahiplenme ve sağladığı vizyon için Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a şükranlarımızı sunuyorum. Türkiye Yüzyılı hedeflerimiz yönünde yapısal reformları uyum içinde hayata geçirdiğimiz Cumhuriyet İttifakı milletvekilleri başta olmak üzere tüm milletvekillerine katkıları için şimdiden teşekkür ediyorum. Plan ve Bütçe Komisyonunda dile getirilecek her görüş ve yapıcı eleştiri için milletvekillerimize şimdiden gönülden teşekkürlerimi sunuyorum. Strateji ve Bütçe Başkanlığımız ve Hazine ve Maliye Bakanlığımız ile bütçe teklifinin oluşturulmasına katkıda bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşlarımıza, görüşleriyle katkı veren sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütlerine gönülden ayrıca teşekkür ediyorum.

Bu duyularla düşüncelerle 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi görüşmelerinin bir kez daha ülkemize, milletimize hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Cumhurbaşkan Yardımcısına konuşması için teşekkür ediyorum.

Ayrıca, bütçenin hazırlanmasında emeği geçen başta Strateji ve Bütçe Başkanımız ve ekibi, ilgili bakanlıklar olmak üzere tüm bürokratlarımıza ben de Plan ve Bütçe Komisyonu adına teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, görüşmelere 16.50'ye kadar ara veriyorum, Başkanlık Divanı üyelerini ve partilerimizin sözcülerini benim odama davet ediyorum.

Kapanma Saati:16.35

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.15

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 4'üncü Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

V.- KARARLAR

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde uygulanacak usul ve esaslara ilişkin karar

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, her komisyon bütçe süreci öncesi biliyorsunuz aldığımız kararlar var, bu dönem de yine aynı kararları alacağız. İçeride partilerimizin sözcüleriyle ve Başkanlık Divanı üyeleriyle bir mutabakat sağladık. Dolayısıyla, bu kurallara uymak suretiyle önümüzdeki süreci yöneteceğiz.

Bu kuralları okutup oylarınıza sunacağım.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi ile Sayıştay Raporlarının Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmeleri usulüne ilişkin olarak;

1) Komisyonunda konuşma sürelerinin bütçenin geneli üzerindeki görüşmelerde siyasi parti grupları adına konuşmalar için yirmi dakika, Komisyon üyeleri için yirmi dakika, üye olmayan milletvekilleri için beş dakika; kamu idarelerinin bütçeleri üzerindeki görüşmelerde ise siyasi parti grupları adına konuşmalar için yirmi dakika, Komisyon üyeleri için on dakika, üye olmayan milletvekilleri için beş dakika şeklinde belirlenmesi; siyasi parti grupları adına konuşmaların en fazla 2 milletvekili tarafından kullanılabilmesi,

2) Öngörülen konuşma süresine bağlı kalınması, grup adına konuşmalar hariç toplantıda bulunan Komisyon üyelerinin konuşma süresinin yarısının Komisyon üyesi olmayan milletvekiline aktarılabilmesi ve bu süre aktarımının 3'üncü maddedeki kontenjanı aşmamak kaydıyla bir birleşimde Komisyon üyesi olmayan en fazla 3 milletvekiliyle paylaşılabilmesi; bu kapsamda, Komisyon üyesi olmayan milletvekilin yalnızca Komisyonun 1 üyesinin süresini kullanabilmesi, Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin kendilerine tanınan konuşma sürelerinin uzatılmaması,

3) Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz talepleriyle ilgili olarak, her bir siyasi parti grubunun Komisyonunda sahip olduğu üye sayısının en fazla 2 katı kadar üye olmayan milletvekiline söz verilebilmesi, grubu bulunmayan her siyasi parti için 2 milletvekilinin söz talebinin karşılanması; söz kaydının müzakerelerin başlamasını takiben iki saat içinde, kendi siyasi parti gruplarıyla istişare ederek Komisyon sözcüleri aracılığıyla Komisyon Başkanlık Divanına bildirilmesi, bu süreden sonra yapılacak başvuruların dikkate alınmaması,

4) Sayın Bakanların bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarına ilişkin sunuş konuşmalarına otuz dakika, sorulara verecekleri cevapların otuz dakika olarak belirlenmesi,

5) Söz ve soru sırasında Komisyon üyelerine öncelik verilmesi,

6) Soru sorma süresinin Komisyon üyeleri için on dakika, üye olmayan milletvekili için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakika şeklinde belirlenmesi,

7) 2026 yılı merkezî yönetim bütçe görüşmeleri sırasında ihtiyaç duyulabilecek teknik düzeltmelere ilişkin olarak bütçe ve kesin hesap raporu ve eklerinde Komisyon Başkanlık Divanına redaksiyon yetkisi verilmesi,

8) Gerekli hâllerde ivediliği olan kanun tekliflerinin Komisyon gündemine alınıp müzakere edilebilmesi,

9) Görüşmelerde görüntü alınmasına ilişkin hususla alakalı olarak Plan ve Bütçe Komisyonunda uygulanmakta olan teamülün devam ettirilmesi,

10) Müzakere programında meydana gelebilecek yer değişiklikleri konusunda Başkanlık Divanına yetki verilmesi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, önerimizi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, biz kabul etmiyoruz, süre sınırlamalarını ve kişi sınırlamalarını kabul etmiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Oy çokluğuyla kabul edilmiştir. Dolayısıyla, kurallar bu şekilde uygulanacaktır.

Komisyonumuza hayırlı uğurlu olsun. İyi bir bütçe dönemi hep beraber yaşarız.

Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.18